

Plenaire 46

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2005-2006

24 mei 2006

HANDELINGEN

PLENAIRE VERGADERING

OPENINGSVERGADERING

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	1
BERICHTEN VAN VERHINDERING	1
INGEKOMEN STUKKEN EN MEDEDELINGEN	1
ACTUALITEITSDEBAT over het toenemende racisme en geweld in onze samenleving	1
ACTUALITEITSMOTIES	28
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	28

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Norbert De Batselier

– *De vergadering wordt geopend om 10.03 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat berichten van verhindering zijn ingekomen van volgende leden:

Jos Bex, Mieke Vogels: gezondheidsredenen;

Paul Wille: buitenslands;

Bart Martens, Dany Vandenbossche: ambtsverplichtingen;

Jan Verfaillie: familieverbindingen.

INGEKOMEN STUKKEN EN MEDEDELINGEN

De voorzitter: Dames en heren, de lijst met ingekomen stukken en mededelingen werd op de banken rondgedeeld. (Zie *Parl. St. Vl. Parl. Decreetgeving – Ingekomen stukken en mededelingen 2005-2006, nr. 60/29*)

ACTUALITEITSDEBAT over het toenemende racisme en geweld in onze samenleving

De voorzitter: Dames en heren, het debat is geopend.

Mevrouw Dua heeft het woord.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, dames en heren ministers, collega's, op donderdag 11 mei werden Oulemata, een Malinese kinderoppas, en de tweejarige Luna neergeschoten en werd ook een Turkse vrouw zwaar

verwond door een extreem rechtse jongere. Zomaar, omdat ze toevallig op het verkeerde moment op de verkeerde plaats aanwezig waren. Het was een uitgesproken racistische moordaanslag. Gelukkig kon de Antwerpse politie vermijden dat er meer slachtoffers vielen.

Het was een verschrikkelijke gebeurtenis, in de eerste plaats voor de families, maar ook voor Antwerpen en voor Vlaanderen. We hebben gevraagd om naar aanleiding van deze aanslag een actualiteitsdebat te houden in het Vlaams Parlement, omdat dit drama geplaatst moet worden in een reeks gebeurtenissen die elke rechtgeaarde democraat koude rillingen bezorgt.

Er was de moord op de 26-jarige Mohamed in Antwerpen. Hij werd opgejaagd en in het water gegooid, waarna hij verdronk. In Brugge werd een Afrikaanse man afgeranseld door rechtse skinheads. Het slachtoffer ligt nog steeds in coma. Er was het geval van verkeersagressie, waar opnieuw een Afrikaan zeer hardhandig werd aangepakt, omdat hij niet snel genoeg de weg vrijmaakte. In het recente verleden waren er ook nog een aantal brandstichtingen in huizen van allochtonen.

Collega's, de lijst van racistische geweldplegingen wordt verontrustend lang. Degenen die zeggen dat de gebeurtenis van 11 mei een spijtig, geïsoleerd voorval is van een losgeslagen persoon die in een vlaag van waanzin mensen neerknaalt, maken zich er te gemakkelijk vanaf.

Er zit een lijn in. We hebben een structureel probleem in onze samenleving, waarbij we een verschuiving van waarden kunnen vaststellen. Bepaalde bevolkingsgroepen worden systematisch gestigmatiseerd, en dat wordt steeds meer aanvaard. Het gaat van kleine, alledaagse voorvalletjes van onverdraagzaamheid en kan uiteindelijk cumuleren in dergelijke zware vormen van racistisch geweld.

Beste collega's, we leven in een multiculturele samenleving. Dat is een onomkeerbare realiteit. Als men deze realiteit niet aanvaardt en vanuit een misbegrepen heimwee naar een raszuivere samenleving vreemdelingenhaat rondstrooit, komt men op een gevaarlijk hellend vlak, waarbij de grondvesten van onze democratische samenleving onder druk komen.

Racisme is voor ons geen mening, racisme is een vorm van geweld. Het is een misdrijf. Het is geba-

seerd op een ideologie waarbij groepen van mensen als minderwaardig worden bestempeld en stilaan ook echt ontmenselijkt worden. De geschiedenis heeft ons geleerd waartoe dat kan leiden. Het is schokkend vast te stellen hoe racistische denkpatronen zich gaandeweg hebben genesteld in de geesten van mensen in diverse lagen van de bevolking, ook bij jongeren.

De voorbije dagen werden in kranten en op televisie uitgebreide analyses gemaakt over het hoe en waarom van het toenemende racisme in Vlaanderen en de rol van extreem rechts.

Mijnheer Dewinter, uiteraard hebt u zelf de trekker niet overgehaald, noch uw kiezers. Elke dader van een crimineel feit blijft individueel en persoonlijk verantwoordelijk voor de daden die hij heeft gepleegd. U weet echter als geen ander dat jarenlange haatcampagnes wel degelijk resultaten opleveren: u kunt niet straffeloos blijven herhalen dat alle alloctonen luiards zijn, dat ze criminelen zijn, dat ze ons werk afpakken, en dan de handen in onschuld wassen als blijkt dat bepaalde individuen uw boodschap wel heel letterlijk interpreteren. U kunt op uw veiligheidscongres niet straffeloos oproepen tot het heft in eigen hand nemen, tot bewapening van winkeliers, tot het amputeren van de edele delen van verkrachters en dan verwonderd zijn dat uw aanhangers dit wel heel letterlijk nemen en beide boodschappen omzetten in racistische geweldplegingen.

Uw partij draagt dus wel degelijk een verpletterende verantwoordelijkheid in het toenemende racisme in onze samenleving, ik denk trouwens dat niemand dit nog betwist. Ik ben er ook van overtuigd dat een groot deel van uw kiezers heel goed weet waar uw partij voor staat. Vlamingen zijn niet dom. Het zou van grote naïviteit getuigen te geloven dat al de kiezers van het Vlaams Belang zich distantiëren van uw discours van vreemdelingenhaat.

Waar ligt dan het probleem? Het grote probleem is dat het protest tegen de extreem-rechtse ideologie en tegen de toenemende onverdraagzaamheid te stil is geworden, dat er een soort van gewenning is. Het is namelijk veel gemakkelijker om op café, bij familie of op de werkvloer niet te reageren dan telkens opnieuw de discussie aan te gaan. Dit is onze collectieve verantwoordelijkheid.

Ook vanuit de politieke wereld is de reactie minimaal. Meer zelfs: in een poging om kiezers af te

snoepen van het Vlaams Belang wordt zijn discours her en der zelfs met het grootste gemak overgenomen. Mevrouw Ceysens, u zult zich wel herinneren dat ik daarvoor twee weken geleden al heb verwittigd naar aanleiding van de actuele vragen over de moord op Joe. Ik heb toen gezegd dat de ongenueerde reactie van een partijgenoot van u echt ongepast was.

Een deel van de politieke wereld schuift dus mee op. Het is deze vorm van gemakzucht, misschien zelfs van gewenning, die ervoor zorgt dat men altijd maar verder wegglijdt en altijd maar verder afdrijft van de democratische waarden die een samenleving juist overeind moeten houden, waarden die gestoeld zijn op de onaantastbare rechten van de mens en die iedereen het recht op religie en eigenheid garanderen. De anti-racismewetgeving is trouwens op deze waarden gebaseerd.

Ook in het verleden was het signaal vanuit de politieke wereld zeer dubbelzinnig. Er is een antiracismewet en er is een reglement dat stelt dat partijen die veroordeeld worden voor racisme hun dotatie kunnen verliezen. Als het Vlaams Blok dan uiteindelijk wordt veroordeeld voor racisme, trekt iedereen echter zijn staart in met als boodschap naar de kiezer dat het allemaal zo erg niet is.

Die onduidelijkheid en het te stille verzet tegen onverdraagzaamheid doet onze samenleving effectief opschuiven. Het enige positieve aan de voorbije dagen is dat er nu overal volop wordt gediscuteerd over racisme en dat democraten in de samenleving rechtstaan en opkomen voor solidariteit en respect voor elkaar: zowel burgers, wetenschappers, verenigingen als politici. Ik refereer hier onder meer aan de petitieactie tegen racisme. Dat is goed en dat is ook meer dan nodig.

Dit moet ons aanzetten om effectief iets te doen om die racistische golf in te dijken. Er moet opnieuw een massaal en maatschappelijk gedragen signaal komen dat uitgaat van het principe van zero-tolerantie ten aanzien van racisme en ten aanzien van onverdraagzaamheid, ongeacht uit welke hoek. Het ergste wat nu namelijk kan gebeuren, collega's, is dat we gedurende enkele dagen volop discussiëren, dat er grote verklaringen worden afgelegd in de media, dat er uitvoerige analyses worden gegeven, dat er één of ander nieuw ideeetje wordt gelanceerd, dat we dan allemaal samen vrijdag nog eens een stille mars houden en dat we dan overgaan tot de orde van de dag.

De wil moet bestaan bij elke rechtgeaarde democraat en zeker bij elke democratische politicus om effectief in te gaan tegen de huidige gedoogsfeer, tegen de nonchalance waarmee men racistische praat rondstrooit, en vooral: er moet effectief worden opgetreden tegen elke vorm van racisme en discriminatie. Er moet dus een krachtig, volgehouden signaal worden gegeven waardoor onverdraagzaamheid niet langer wordt gebanaliseerd.

Mijnheer de minister-president, Groen! stelt voor dat u als voorzitter van de Vlaamse Regering optreedt als bezieler en coördinator van een doorgedreven Vlaams antiracismebeleid dat horizontaal wordt gevoerd voor alle Vlaamse beleidsdomeinen. Er moeten daarom geen nieuwe maatregelen worden genomen. Het is vooral belangrijk dat er werk wordt gemaakt van de reeds bestaande maatregelen.

De nultolerantie ten aanzien van racisme moet eindelijk eens worden toegepast. Op dit ogenblik gebeurt dat niet. Er zijn diverse stedelijke meldpunten voor racisme, maar die werken niet goed. Ze zijn onderbemand en er wordt te weinig gedaan met de klachten. Het Antwerpse meldpunt heeft 800 klachten ontvangen. Daarvan werden er 500 geseponeerd. Uiteindelijk kwamen er slechts 29 voor de rechter. Van de racismezaken die voor de rechtbank van eerste aanleg komen, wordt ongeveer 70 percent geseponeerd. Het is dan ook normaal dat dergelijke initiatieven niet erg geloofwaardig zijn voor de allochtone gemeenschap.

Er is dus een versterking nodig van de lokale meldpunten. De klachten moeten serieus worden genomen. Er is bovendien een duidelijk engagement nodig van het volledige politionele en gerechtelijke apparaat. De Vlaamse Regering kan zorgen voor een soort politieke opvolging en monitoring van de klachtenbehandeling.

Er moet rigoureuus worden opgetreden tegen allerlei vormen van discriminatie die schering en inslag zijn. Er wordt gediscrimineerd op de arbeidsmarkt, op de woonmarkt, in het onderwijs en in het uitgaansleven. Dat moet stoppen.

Een aantal van de noodzakelijke maatregelen vallen onder de bevoegdheid van de federale regering, maar de Vlaamse overheid kan natuurlijk ook iets doen. Ze kan er via de VDAB, de wooninspectie en de lokale politie voor zorgen dat er altijd wordt opgetreden tegen klachten over discriminatie.

Er moet een debat worden gevoerd over de rol van de media, over de beeldvorming en over de berichtgeving. Uiteindelijk zullen alle actoren in de samenleving moeten nadenken over hun functioneren. Het gaat immers over een gedeelde verantwoordelijkheid. We stellen voor dat dit punt wordt opgenomen als aandachtspunt in de onderhandelingen over de beheersovereenkomst met de VRT. Bovendien moet er een deontologisch charter tegen onverdraagzaamheid worden uitgewerkt met alle media.

Er zullen specifieke maatregelen worden genomen voor de groep van de allochtonen. Ik ben het dan ook niet eens met wat de heer Somers dikwijls zegt, namelijk dat die groep als het ware niet bestaat en dat we het groepsdenken achter ons moeten laten.

We moeten effectief uit het patroon stappen van denken in termen van 'wij' en 'zij'. Daarmee ben ik het eens. We moeten onszelf echter niets wijsmaken.

Er is een structurele achterstelling van allochtonen. Gelukkig zijn er mensen die daaraan ontsnappen. De heer Somers voert namelijk graag een allochtone advocaat, een allochtone dokter en een allochtone universitair op. Die zijn er, maar we kunnen er toch niet naast kijken dat allochtonen vanwege hun huidskleur en hun naam op een gestructureerde manier worden gediscrimineerd op diverse maatschappelijke terreinen. Er moet dus een doelgroepenbeleid worden gevoerd.

We moeten stoppen met het afleggen van vrijblijvende verklaringen en met het aangaan van vrijblijvende engagementen in verband met de toegang van allochtonen tot de arbeidsmarkt. We zullen moeten overschakelen op verschillende diversiteitsplannen waaraan duidelijke engagementen zijn verbonden. Er zijn genoeg aanwijzingen dat bepaalde mensen worden gediscrimineerd vanwege hun huidskleur en naam, en dus geen toegang krijgen tot de arbeidsmarkt.

Het onderwijs zal ook een inhaalbeweging moeten maken, zodat de immense achterstand van allochtonen bij ons kan worden overbrugd. De allochtone kinderen moeten dezelfde kansen krijgen als de autochtone. Er moeten dus kleinere klassen komen in het kleuter- en het basisonderwijs. Bovendien zijn er intensieve zorgsystemen, individuele begeleiding en oudercoaching nodig. Dat zal veel geld kosten.

We zullen vooral een krachtig signaal moeten geven aan iedereen die in Vlaanderen woont, om duidelijk

te maken dat racisme niet kan. Het is fundamenteel in strijd met de basispijlers van onze democratische samenleving. We moeten samen via solidariteit en respect deze samenleving vormgeven.

Deze Vlaamse Regering manifesteert zich graag als een investeringsregering. Voorlopig gebeurden deze investeringen vooral in wegen en de economie, in harde sectoren. Ik wil de Vlaamse Regering ertoe oproepen nu volop te investeren in het samenleven, in het ervoor zorgen dat iedereen van om het even welke afkomst, met om het even welke kleur, op een respectvolle wijze wordt behandeld. Want of men dit nu wil of niet, de toekomst zal veelkleurig zijn. Geachte leden, constructief werken aan die toekomst is de opdracht van iedere democraat. Dat was ook de boodschap die de grootmoeder van Luna ons heeft gegeven: als je zoveel haat van dichtbij hebt gezien, dan zal er heel veel liefde nodig zijn om het evenwicht te herstellen. Dat zijn heel wijze woorden.

Vertaald naar de politieke wereld: ik ben ervan overtuigd dat, als er een krachtig signaal komt van alle democratische partijen, de overgrote meerderheid van de Vlamingen daar ook voor kiest. (*Applaus bij Groen!, CD&V, sp.a en de N-VA*)

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

De heer Filip Dewinter: Mijnheer de voorzitter, geachte leden, de Vlaams-Belangfractie is, zoals alle Vlamingen, erg geschokt door de gruwelijke moorden die op 11 mei jongstleden in Antwerpen werden gepleegd, en door de toename van het geweld in onze samenleving in het algemeen. Of het nu gaat over een laffe roofmoord gepleegd door een minderjarige illegaal, of over een laffe moordaanslag gepleegd door een dolgedraaide zelfverklaarde racistische skinhead, maakt op zich geen verschil. Al deze vormen van geweld moeten op de meest strenge manier worden veroordeeld en bestreden. Laten we ook vandaag vooral niet proberen politieke munt te slaan uit de feiten, welke feiten dan ook. Iedere vorm van politieke recuperatie van elk feit is niet alleen nutteloos indien men echt wil streven naar een oplossing, maar ook volkomen misplaatst. Niemand heeft op dit moment baat bij politiek geruzie. Niemand heeft baat bij polarisatie en een verdere escalatie.

Mijnheer de voorzitter, naar ik heb vernomen gaat dit debat van vandaag over het toenemende racisme en geweld in onze samenleving. Ik weet het wel: na de gruwelijke moorden in Antwerpen ontstaat al snel de neiging om racisme als de oorzaak van alle geweld aan te wijzen. Mag ik erop wijzen dat er ook

zoiets bestaat als toenemende verkeersagressie, van partnergeweld, van geweld op televisie en in video-spelletjes, van geweld op school? Kortom, er is een verharding van onze samenleving. De realiteit toont alleszins aan dat racistisch geweld ‘slechts’ een onderdeel vormt van een klimaat van toenemend geweld en een verharding van onze samenleving.

Ik weet het, en ik ontken het niet: bepaalde subculturen cultiveren en verheerlijken zelfs geweld. Geweld is een sluipend gif dat steeds meer doordringt in een maatschappij waarin waarden en normen steeds minder essentieel zijn en hoe langer hoe meer als oubollig en voorbijgestreefd worden beschouwd. Bestaat er racisme in Vlaanderen? Ja. Is racisme verwerpelijk? Uiteraard. Nogmaals ja. De hamvraag is en blijft echter waarom er racisme is en hoe we racisme bestrijden.

De eerste vraag die we echter moeten durven beantwoorden, is natuurlijk: wat is racisme? Slechts een heel kleine minderheid van de Vlamingen – gelukkig maar – zijn zogenaamde ideologische of politieke racisten, die geloven in een of andere vorm van raciale superioriteitstheorie. In het verklarend woordenboek Van Dale lezen we bij ‘racisme’: ‘De opvatting dat het ene ras superieur is aan het andere en, daaruit voortvloeiend, dat ten aanzien van het ene ras andere maatstaven kunnen (mogen) worden aangelegd dan ten aanzien van het andere. Discriminatie op grond van ras.’

Tegenwoordig wordt deze inhoudelijke betekenis van racisme echter alsmaar meer gebanaliseerd, en daardoor ook van haar werkelijke inhoud ontdaan. Een leraar die een allochtone leerling buist voor het examen: racisme. Een vreemdeling die niet snel genoeg een sociale woning krijgt: racisme. Een agent die een chauffeur van vreemde origine een bekeuring geeft: racisme. Een allochtone sollicitant die niet aangevraagd wordt: racisme.

De term racisme wordt op de duur al te dikwijls gehanteerd als een excuus voor allerhande dingen die niets met racisme te maken hebben. Daar wil ik voor waarschuwen, want het zorgt er op de duur voor dat iedereen wel de racist van een ander is. Het onzorgvuldig omspringen met de term racisme zorgt er ook voor dat de term langzaam maar zeker inhoudsloos dreigt te worden.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer Dewinter, als een bepaalde partij zegt dat alle allochtonen criminelen zijn, is dat dan racisme voor u?

De heer Filip Dewinter: Indien een partij zou zeggen dat alle allochtonen crimineel zijn, dan zou dat kunnen wijzen op een vorm van racisme, maar ik ken in dit land geen partij die zegt dat alle criminelen allochtoon zouden zijn, of dat alle allochtonen crimineel zouden zijn.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer Dewinter, er zijn publicaties van uw partij die dit bevestigen. Bovendien is er ooit een uitspraak gedaan door een rechtbank dat uw partij systematisch aanzet tot haat tegen bepaalde bevolkingsgroepen en systematisch aanzet tot racisme. Uit uw discours meen ik te begrijpen dat u deze uitspraak compleet uit de lucht gegrepen acht.

De heer Filip Dewinter: Mevrouw Dua, u kent ons standpunt over het vonnis van de rechtbank. We leven in een rechtstaat en we onderwerpen ons aan het vonnis, maar dat betekent niet dat we het ermee eens zijn. Ik wijs erop dat er tien jaar lang voor vier verschillende rechtbanken processen zijn gevoerd, dat er ten minste vier uitspraken zijn gedaan waarin de rechtbank zich onbevoegd heeft verklaard en dat er na tien jaar inderdaad een rechtbank is gevonden die ons heeft veroordeeld.

Ik weiger te aanvaarden dat de partij en de kiezers die ik vertegenwoordig, racistisch zouden zijn. Ik ben ervan overtuigd dat wij de vinger leggen op de wonden van een aantal samenlevingsproblemen, maar zonder ons te bezondigen aan racisme. Dat probeer ik u zo dadelijk verder uit te leggen.

Iedere vorm van kritiek op immigratieoverlast, asielmisbruik, de toevloed van illegalen en het multiculturele model wordt al te snel als racisme afgedaan. Ik weet het wel, veel van die kritiek wordt niet altijd geuit op een academische of zelfs maar verantwoorde manier. Wat er ook van is, beledigende en/of discriminerende taal ten aanzien van vreemdelingen kan en mag niet goedgekeurd worden.

Het afwijzen van discriminatie en/of beledigende taal ten aanzien van vreemdelingen mag echter niet leiden het negeren en zelfs het verbieden van iedere vorm van kritiek ten aanzien van migratieoverlast en ten aanzien van het multiculturele model. Het debat terzake weigeren, is nefast en werkt racisme in de hand. Ik ben en blijf ervan overtuigd dat de antiracismewetgeving, de processen en de procedures, het verbieden en het culpabiliseren uiteindelijk alleen maar de standpunten, ook onder het publiek, verharder in plaats van ze te verzachten.

Wie denkt dat racisme de wereld uit wordt geholpen door het debat te fnuiken, vergist zich. Wie van mening is dat racisme het best bestreden wordt door het Vlaams Belang te stigmatiseren, zijn partijfinanciering af te nemen en het zelfs te verbieden, vergist zich opnieuw. Het Vlaams Belang is een ventiel waarlangs heel wat overdruk ontsnapt, veeleer dan een partij die racisme cultiveert.

Mijnheer de voorzitter, collega's, wat gemeenzaam racisme wordt genoemd, is in eerste instantie het gevolg van frustraties, ergernis en wrevel, die het gevolg zijn van aan de ene kant de immigratieoverlast, het asielmisbruik en de toevloed van illegalen en aan de andere kant van allerlei politieke beslissingen zoals de Snelbelgwet, de regularisatie van illegalen en het vreemdelingenstemrecht, die tegen de wil van de meerderheid van de bevolking en tegen de publieke opinie in door de strot van de Vlamingen zijn geduwd.

Op dit moeilijke moment is het niet zo evident om dit te zeggen, maar we moeten ophouden met het idealiseren van de multiculturele samenleving en met haar voor te stellen als het aardse paradijs. Al te dikwijls is het multiculturele model een multiconflictmodel gebleken.

Ik citeer graag Jean-Marie Dedecker en Saïd Bouharrak in een vrije tribune van De Standaard van 22 mei, nauwelijks een week geleden: 'De multiculturele visie met maatregelen van positieve discriminatie heeft segregatie in plaats van integratie in de hand gewerkt. Overheidsdiscriminatie wordt aangevoeld als gelegaliseerde onrechtvaardigheid en als een bevoordeling die steeds het omgekeerde effect oplevert. De gediscrimineerden raken het vertrouwen kwijt in een overheid die hen geen eerlijke kans geeft, en diegenen die ervan profiteren raken het vertrouwen van de rest van de bevolking kwijt. Racisme bestrijd je niet met positieve discriminatie, je bestendigt het ermee.' Dat zijn de woorden van een overtuigde liberaal, niet van een Vlaams Belanger.

De melting-potsamenleving gooit vaak het beste van iedere cultuur weg en houdt slechts de grootste gemene deler over. Het verlies van identiteit en culturele eigenheid leiden bij de eigen bevolking tot heel wat wrevel – het is fundamenteel dat we dit durven erkennen – en soms slaat die wrevel ook om in racisme. Racisme kan niet worden weggenomen door van de multicultuur een nieuwe godsdienst te maken waaraan niet getwijfeld mag worden. Het bestrijden

van racisme lukt niet door op een kunstmatige en gedwongen manier allerlei maatregelen van positieve discriminatie aan de bevolking op te dringen. Het bestrijden van racisme lukt zeker niet door alles en iedereen die kritiek heeft op de immigratieoverlast of op het multiculturele model, onmiddellijk de mond te snoeren met processen en juridische procedures.

Mijnheer de voorzitter, collega's, het afwijzen van de multiculturaliteit heeft alles te maken met het afwijzen van een ideologie, maar heeft niets te maken met het afwijzen van vreemdelingen. Vlaanderen en trouwens heel Europa hebben hun hele geschiedenis lang grote groepen vreemdelingen geïntegreerd, geassimileerd en geabsorbeerd zonder noemenswaardige problemen. Vlaanderen is – dat blijkt overduidelijk uit onze rijke geschiedenis – geen racistisch land en Antwerpen is geen racistische stad. Wel integendeel, de Vlamingen en bij uitstek de Antwerpenaren als bewoners van een metropool, de tweede grootste havenstad van Europa, zijn verdraagzaam en gastvrij, maar ze zijn zich ook bewust van en gesteld op hun culturele eigenheid en identiteit. Ze eisen terecht dat wie zich hier vestigt als vreemdeling zich aanpast en Vlaming onder de Vlamingen wordt. Ze vragen niet meer, maar ook niet minder dan dat.

Racisme kan door de overheid alleen maar op een efficiënte manier bestreden worden indien men de ogen niet sluit voor de problemen die racisme aanwakkeren en in de hand werken. Door te streven naar een samenhangend waarden- en normenkader, door te ijveren voor maximale inburgering en assimilatie van de hier verblijvende vreemdelingen, door te pleiten voor een immigratiestop en het sluiten van alle achterpoorten van de immigratie en door kortdaat op te treden ten aanzien van het asielmisbruik en de illegalentoevloed, zullen de gevoelens van onrechtvaardigheid en van machteloosheid die bij de bevolking leven en groeien en die in sommige gevallen leiden tot racisme, weggenomen kunnen worden.

Mijnheer de voorzitter, collega's, ieder van ons en dus ook het Vlaams Belang – en misschien wel in de eerste plaats het Vlaams Belang, omdat wij de grootste partij van Vlaanderen zijn – moet zijn verantwoordelijkheid nemen.

Geen enkele partij mag een forum zijn voor racisme, mag racisme legitimeren of goedpraten.

Minister Bert Anciaux: Mijnheer Dewinter, u begint met de grootste leugen. Iedereen gebruikt racisme

te pas en te onpas. Weet u hoeveel veroordelingen de rechtbank al heeft uitgesproken tegen racisme? Het zijn er heel weinig, maar uw partij is daar wel voor veroordeeld. U haalt hier dus zichzelf constant onderuit, en met de grootste smile, alsof u het banaliseert.

U maakt in elk discours systematisch duidelijk dat de anderen een gevaar zijn voor onze cultuur. Dit discours is daar misschien een uitzondering op. Ik neem aan dat u er toch iets van hebt begrepen.

Dit is waanzin. Daardoor ontstaan er angst en onverdraagzaamheid. Daardoor hebben de mensen het idee dat de andere schuldig is en dat ze dus geenszins onschuldigen neermaaien. Mijnheer Dewinter, dat is uw verantwoordelijkheid, niet zozeer die van uw kiezers, maar van u. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen: Mijnheer Dewinter, als ik het goed begrijp, dan zegt u dat racisme de schuld is van de allochtonen en hoe ze zich gedragen en van het feit dat ze zich niet hebben geassimileerd.

De heer Filip Dewinter: Mijnheer Stassen, u begrijpt me bewust verkeerd. Mijnheer de minister, ik ga niet in op uw scheldtirade. We moeten een poging doen om dit debat op een serene manier te voeren. Dat betekent niet dat we blind moeten blijven voor de oorzaken van racisme. U wilt niet begrijpen dat multiculturaliteit een multiconflictmodel blijkt te zijn, dat veel van die problemen leiden tot racisme. Ik verwijt dat de vreemdelingen niet. Ik verwijt dat in de eerste plaats de beleidsverantwoordelijken, die de problemen niet oplossen en die hun ogen ervoor sluiten. Ze doen alsof er geen probleem is. Daardoor wakkeren ze racisme aan en laten ze het bestaan. De vreemdelingen zijn soms evenzeer slachtoffer van het lakse immigratiebeleid en van het multiculturele model dat u ons probeert op te dringen.

Minister Marino Keulen: Mijnheer Dewinter, uw jargon is heel dubbel. U spreekt over assimilatie. Dat is hier nooit aan de orde. Iedereen hier aanwezig, buiten uw groep, spreekt van integratie. Geef mensen het recht op een eigen identiteit, laat ze de ruimte om hun eigen geloof en politieke overtuiging te kiezen, te bepalen van wie ze houden, wat ze eten en drinken. Wat bedoelt u eigenlijk met assimilatie? Wie moet geïmiteerd worden? Laat u dan nog de ruimte

aan mensen om voor hun eigen geloof en politieke overtuiging te kiezen, voor hun eigen identiteit?

Als u over assimilatie spreekt, geeft u aan dat uw betoog allesbehalve onschuldig is. U ontzegt bepaalde mensen hun identiteit. Verklaar nu eens wat u bedoelt met assimilatie. Wie moet zich aan wie spiegelen? (*Applaus bij de meerderheid*)

De heer Filip Dewinter: Mijnheer de minister, assimilatie betekent dat men zich aanpast, dat men Vlaming onder de Vlamingen wordt. Op dit moment is dat niet het geval.

Minister Marino Keulen: Wat betekent dat, Vlaming onder de Vlamingen?

De heer Filip Dewinter: Mijnheer de minister, langzaam maar zeker schuift u op in onze richting. De commissie die u hebt opgericht om een aantal normen en waarden te bepalen, waaraan men in het kader van de inburgering moet voldoen, is een belangrijke stap in onze richting. We mogen niet tolereren dat we in onze samenleving verschillende groepen krijgen, die naast elkaar leven, ieder met eigen waarden, normen en referentiepatronen, met een eigen identiteit en structuur. Dat is de essentie van de multicultuur.

Wat we nodig hebben, en ik heb dat aan de hand van voorbeelden uit het verleden aangetoond, is vooral de wil tot assimilatie, ook bij de bestaande groepen. Zij voelen die noodzaak blijkbaar niet omdat ze zich opsluiten in getto's en daartoe ook de kans krijgen van de overheid. Ik nodig u uit, mijnheer de minister, om samen met mij naar Antwerpen en Brussel te gaan. Laten we samen een wandeling maken door Sint-Joost-ten-Node. Dan zult u zien dat daar niet veel meer geïntegreerd wordt. Alle winkelopschriften zijn in het Arabisch. Deze bevolkingsgroep heeft zich volledig afgescheiden van ons en wij hebben ons volledig afgescheiden van hen. Is dat de inburgering die we voorstaan? Mijn antwoord daarop is neen. Als we ervoor kunnen zorgen dat we die mensen tot volwaardige Vlamingen en Europeanen maken, dan hebben we een kans om racisme te vermijden. Zolang u dit soort zaken, zoals we die kennen in Borgerhout, Antwerpen-Noord, Sint-Joost-ten-Node, de Muide in Gent en in zoveel andere wijken in onze grootsteden, toelaat, is het zo goed als onmogelijk om onze samenleving op een harmonieuze manier te organiseren.

De voorzitter: De heer Somers heeft het woord.

De heer Bart Somers: Mijnheer Dewinter, ik probeer u te begrijpen. Ik heb een vraag: kan een moslim tegelijkertijd een geassimileerde Vlaming zijn?

De heer Filip Dewinter: Mijnheer Somers, u weet dat ik van oordeel ben dat de islam een godsdienst is die niet altijd compatibel is met onze waarden en normen.

De heer Bart Somers: Mijnheer Dewinter, tot nu toe heb ik van u alleen gehoord dat iemand die het islamgeloof aanhangt, geen geassimileerde Vlaming kan zijn.

De heer Filip Dewinter: Ik zeg, net als partijgenoten van u overigens, dat de islam op heel wat vlakken een godsdienst is die niet altijd compatibel is met de waarden en normen die essentieel zijn voor onze beschaving. Ik heb het dan over de scheiding tussen Kerk en Staat, de gelijkheid tussen man en vrouw, democratie, vrije meningsuiting enzovoort.

Ik zeg aan de hier verblijvende islamieten dat zij de uitdaging moeten durven aangaan om hun godsdienst een westers accent te geven en om die waarden en normen die essentieel zijn voor onze samenleving, ook in hun godsdienst tot uiting te laten komen. De vraag die u stelt, moet u in de eerste plaats aan de betrokken islamitische gemeenschap stellen. Het is een uitdaging voor hen. Ik ben ervan overtuigd dat als zij die uitdaging aangaan, een Europese islam – voor zover dat mogelijk is, dat zal moeten worden bewezen door de feiten – kan toelaten dat een islamiet ook Vlaming is. Zij moeten dan wel de waarden en normen aanvaarden die essentieel zijn voor onze beschaving, voor Europa en voor alles waar wij, en ik hoop ook u als liberaal, mijnheer Somers, samen voor staan. (*Applaus bij het VB*)

De jongste dagen wordt er heel wat gepraat over dialoog, over het vermijden van het wij-en-zijdiscours, over diversiteit. Misschien kan het Vlaams Parlement van dit moment gebruik maken om het voorbeeld te geven en al deze intenties ook daadwerkelijk toepassen door met iedereen te praten, ook met het Vlaams Belang en de 1 miljoen kiezers die we vertegenwoordigen, en door het wij-en-zijdiscours ten aanzien van het Vlaams Belang te doorbreken door het fameuze cordon sanitaire af te schaffen. Wij zijn in elk geval bereid tot dialoog en steken vandaag de hand uit naar eenieder die dezelfde mening is toegedaan. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Voorzitter, ministers, collega's, we zijn in shock. Het is goed dat we de zeer pijnlijke gebeurtenissen van 11 mei aangrijpen om ons te bezinnen over de toekomst. Mohammed Achrak, Patrick Mombaerts, Joe Van Holsbeeck,

Oulematou Niangadou, Songül Koç, Luna, ze zijn intussen – helaas – iconen van zinloos, extreem geweld, niet zelden gepleegd door jongeren. ‘De dood van ieder mens verkleint me omdat ik betrokken ben bij de mensheid; laat daarom nooit iemand vragen voor wie de klok luidt; zij luidt voor u.’ Elke man, elke vrouw, elk kind, iedereen is betrokken. Onder dit geweld sluimeren fenomenen zoals steaming, happy slapping, het plegen, filmen en online zetten van geweld, ter verheerlijking van wandaden, ter vernedering van slachtoffers.

Dit debat gaat niet over een partij, ook niet over de kiezers van een partij, maar over de samenleving. Hoe leiden we de complexe, multi-etnische samenleving in goede banen? Voor deze uitdaging staan we allemaal: samenleving, politici, media.

Langs minstens twee kanten staan mensen die zich diep verongelijkt voelen. In Antwerpse wijken waar mensen met de meest diverse achtergronden samenleven, broeien frustratie en ergernis over inbraken en steekpartijen, over intimidaties op bus of tram, over jongeren voor wie zwartrijden een sport is, over vandalisme, spuwen en afpersing, over drugs: redenen genoeg om de politie te bellen. Van een bestraffing van deze, vaak aan groepscultuur gelinkte incidenten is amper sprake. In dezelfde wijken, bij dezelfde mensen vaak, zijn de verbondenheid en de solidariteit reëel: gegrepen door de racistische moord op de perfect geïntegreerde Mohammed en Oulematou, bekommerd om de toekomst van goed ingeburgerde asielzoekers, bekommerd om het lot van alle kinderen.

In het bijzonder bij Marokkaans- en Turks-Vlaamse jongeren sluimert een even diepe frustratie: ze voelen zich ‘niets’, geïsoleerd en uitgesloten. Geen toeval dat het aantal zelfmoordpogingen onder deze jongeren sterk stijgt. Velen grijpen de geboden kansen wel. Vaak verschillen ze in niets van andere jongeren.

Daarbuiten zijn er, aan elke zijde, extremisten: islamisten die elk contact met westerlingen verwerpen, en een kleine kern pure racisten. Beide verwerpen ze de grondwaarden van vrijheid, gelijkheid, solidariteit, respect en burgerschap. Tussen deze extremen liggen zowel onverschilligheid als opbouwend engagement. In Brussel, Gent, Lokeren, Genk, Oostende en zovele andere steden en gemeenten in Vlaanderen is dat allicht niet anders.

Is er sprake van een ‘collectieve schuld’? Ook de voorzitter van dit parlement wekte die indruk toen hij dit debat aankondigde: ‘Welke maatregelen gaan

wij nemen om het toenemend racisme te bestrijden?’ Abou Jahjah, die Vlaanderen kennelijk enkel in tijden van crisis de moeite waard vindt, deed hetzelfde: ‘26 mei moet geen stille mars worden, maar een mars tegen racisme. Alle Vlamingen zijn immers racist!’ Dit is een contraproductieve en valse stelling.

Uiteraard, mijnheer Somers, is elke mens een individu. Elke mens is vrij en draagt een persoonlijke verantwoordelijkheid voor de keuze tussen goed en kwaad. Maar, ‘no man is an island’, dichtte John Donne. Christen-democraten zien mensen als een schiereiland: eenieder kleeft vast aan zijn roots, zijn cultuur, zijn traditie en identiteit. Loutere emancipatie van het individu eindigt in agressiviteit als ze niet kadert in respect voor en verbondenheid met anderen.

Mijnheer Dewinter, een eigen identiteit opbouwen, gebeurt op een opbouwende, constructieve manier en niet door zich af te zetten tegen anderen. Dat gebeurt ook niet door anderen te vernederen of te stigmatiseren.

De verkleuring van de samenleving is een feit, met risico's en kansen. Voor ons christen-democraten is er één perspectief: een samenleving waarin de etnisch-culturele achtergrond van mensen geen enkele rol speelt voor de kansen en de verantwoordelijkheden die iemand opneemt in onze samenleving.

De leerschool voor ruimere solidariteit is de inzet van mensen voor zichzelf, voor elkaar en hun gezin, voor hun vereniging, voor hun wijk, voor hun werk, voor hun school en zorginstelling. Immateriële waarden zijn daarvan het cement: vriendschap, solidariteit, verantwoordelijkheid, gastvrijheid en burgerzin. Christen-democraten willen bovenal investeren in dit kostbare weefsel. Uw charterinitiatief, mijnheer de minister-president, waarin de politiek zich engageert om het middenveld extra zuurstof te geven, sluit daar goed bij aan. De overheid kan mensen niet verplichten om elkaar graag te zien. Ze kan enkel het klimaat creëren zodat mensen en verenigingen de gemeenschap kunnen opbouwen.

Christen-democraten geloven niet in enkele maatregelen met een vingerknipeffect. Investeren in de diepte is onze weg. Realisme gebaseerd op rechten en plichten. Een doorleefde basishouding van wederzijds respect en een alert bestuur. Deze meerderheid moet een investeringsmeerderheid zijn. In hardware, zoals schoolgebouwen en infrastructuur, maar ook en bovenal in software, meer bepaald in

mensen en samenleven. Want zij, mensen en gezinnen, verenigingen en organisaties, handelaars en ondernemers maken Vlaanderen. Wat mensen samen doen, wat mensen samen meemaken, maakt mensen sterk. Waar mensen het voor mekaar opnemen of samen strijd voeren tegen eenzaamheid, daarin mag de overheid niet tussenkomen. De overheid moet dit enkel koesteren, steunen en versterken, nooit bemoeilijken of hinderen of door eigen initiatieven overbodig maken. Daarom maakte minister Vervotte de juiste keuze om voluit te gaan voor opvoedingsondersteuning en voor aandacht voor geestelijke gezondheidszorg. Moeten we ook onze leerkrachten niet verder versterken? Lesgeven in een verkleurende en complexe samenleving waar gedrag van leerlingen vaak eisend en uitdagend is, is niet vanzelfsprekend.

Dit sociaal kapitaal – dé gangmaker voor welvaart en welzijn – versterkt bovendien het vertrouwen tussen mensen onderling en het vertrouwen in publieke instellingen. Samenleven is kansen krijgen en verantwoordelijkheid nemen, een kwestie van rechten en plichten. Deze meerderheid heeft dat zeer goed begrepen. Wie hier wettig verblijft, is welkom maar moet zich inburgeren. Wie aanspraak wil maken op een sociale woning, moet bereid zijn om Nederlands te leren. Wie niet werkt, moet een opleiding volgen, solliciteren en de aangeboden job aanvaarden. Wiens kinderen spijbelen, moet het voelen in zijn portemonnee. Dit staat niet haaks op sociale grondrechten, maar is de voorwaarde voor de correcte uitoefening ervan. Het waarborgt het noodzakelijke draagvlak voor solidariteit.

Samenleven is ondenkbaar zonder respect voor elkaar en voor elkaars verschillen, zonder respect voor de publieke ruimte, voor straten en pleinen, voor bussen en trams. Wie rotzooi op straat gooit, bezoedelt niet alleen het straatbeeld, maar zit in de portemonnee van alle bewoners die moeten opdraaien voor de opkuis. Respect betekent ook appel doen op de eigen verantwoordelijkheid en afstappen van de drang om lage scholing, langdurige werkloosheid, verslaving en criminaliteit te gemakkelijk toe te schrijven aan sociaal-economische achterstelling, etnisch-culturele achtergrond of ongelijkheid van kansen. Zo ontmoedig je mensen om, met de nodige steun, hun leven sterker in eigen handen te nemen. Je geeft hen de boodschap: 'Niet u, maar de hele wereld buiten u treft schuld'. Je geeft mensen een excuus om zich neer te leggen bij hun situatie van afhankelijkheid en hulp. Je geeft hen een reden om zich af te zetten tegen de onrechtvaardige samenleving. In

beide gevallen is de prijs hoog, voor de samenleving en bovenal voor mensen zelf. Want mensen respecteren is ervoor zorgen dat mensen die verantwoordelijkheid kunnen en moeten dragen.

Samenleven en aanspreken op verantwoordelijkheid is de ene zijde, veiligheid en zekerheid garanderen is de andere. Veiligheid en zekerheid garanderen – en dit vergt een federale omweg – is het sluitstuk van alert bestuur: de veiligheid van de mensen is immers een kerntaak van de overheid. Mensen hebben het juiste gevoel dat justitie te traag of zelfs helemaal niet reageert. Berichten over werk- of gevangenisstraffen die niet kunnen worden uitgevoerd en voorstelletjes om zogenaamd kleine criminaliteit niet langer te vervolgen, ondergraven het veiligheidsgevoel.

Mensen begrijpen echt niet langer dat ze een parkeerboete moeten betalen terwijl honderden dossiers verticaal worden geklasseerd. Ze begrijpen niet dat niet of onvoldoende snel wordt opgetreden tegen overlast en criminaliteit. Evenmin begrijpen mensen dat de integratieplicht uit de nationaliteitswet is geschrapt en de plicht om een taal te leren niet opnieuw wordt ingevoerd. De nationaliteitswet wordt immers nu opnieuw besproken.

Mensen begrijpen niet dat de gezinshereniging en gezinsvorming niet veel sterker aan banden wordt gelegd door een duidelijke koppeling van het verblijfsrecht van de gezinshereniger aan de inburgeringsplicht. Voldoet hij/zij niet aan de inburgeringsvoorwaarde dan verliest hij/zij zijn/haar verblijfsrecht.

Vele mensen begrijpen evenmin dat druggebruik werd gelegaliseerd.

De afgelopen dagen is ontzettend veel geschreven en gesproken over racisme. Een racismevrije samenleving blijft het ideaal en het doel van ons allen. Dat spreekt vanzelf. Zolang we nog niet zover zijn, houden we best op om mensen te demoniseren. Tegen echt racisme – mensen als minderwaardig beschouwen en uitsluiten van rechten alleen maar omdat ze een andere huidskleur hebben of uit 'vreemde' ouders zijn geboren, mensen aanzetten tot haat en geweld, moet keihard worden opgetreden. Daartegen moet de antiracismewet correct worden toegepast.

Neen, mijnheer Dewinter, niet elke buis staat gelijk aan racisme, niet iedere weigering van een job aan een Marokkaanse of Turkse Vlaming is racisme. Maar, het is ook niet uitgesloten dat racisme aan

de basis ligt van het uitsluiten van deze mensen van werk of een woning.

We willen echter het begrip racisme niet zodanig oprekken dat elke kritiek, iedere scheve blik of te verantwoorden ongelijke behandeling racistisch wordt genoemd. Zo geven we alleen maar voeding aan de vermeende voorvechters van de vrije meningsuiting. De heer Vanackere heeft enkele maanden geleden al aangetoond dat het om vermeende verdedigers van die vrijheid gaat. Laat ons evenmin stellen dat wrevel tussen mensen van verschillende culturen, mensen met verschillende gewoonten en levensstijlen een monopolie is van de bange blanke man of bange blanke vrouw. Het voorstel van Chakkar dat iedereen racist is tot bewijs van het tegendeel, aanvaarden we niet.

Collega's, afgelopen zaterdag organiseerde 'Antwerpen aan het woord' haar vijfde stadsgesprek. Een Tsjetsjeense vrouw getuigde: 'Als vreemdeling was ik verrast dat er zoveel vreemdelingen zijn in Antwerpen. Vreemdelingen moeten zich aanpassen. We hebben hier in België alles gevonden. Soms ook minder aangename dingen. Maar we kregen hier onderdak. Bovendien is er meer respect nodig, ook tussen vreemdelingen. En we moeten eerlijk zijn. Wie veroorzaakt het meeste nachtlawaai of gooit het vaakst afval op de straat? Meestal zijn het vreemdelingen. Niet alle vreemdelingen zijn engelen! We moeten allemaal onze houding veranderen.'

Stel, mensen aan mijn rechterzijde, stel, mijnheer Dewinter, dat u voortaan uitgaat van de onomkeerbare realiteit van de diversiteit die niet per definitie een probleem moet zijn en dat u de haat laten varen. Dat u gemeend erkent in woorden en in daden, dat het cultiveren van de angst, het stigmatiseren van de 'andere', het voortdurend tegen elkaar opzetten van mensen, en het oproepen tot oog om oog, tand om tand tot niets leiden, tenzij tot uitzichtloosheid.

Allicht zetten we dan in het belang van iedereen, ook in dat van u, mijnheer Dewinter, als politicus en vader, een stap vooruit! Een fundamentele stap voor jullie, een cruciale stap voor Vlaanderen. (*Applaus*)

De voorzitter: De heer Somers heeft het woord.

De heer Bart Somers: Mijnheer de voorzitter, op 11 mei 2006 is er iets verschrikkelijks gebeurd. Een achttienjarige jongeman heeft een geweer gekocht en heeft op klaarlichte dag, in het hartje van Antwerpen, koudweg drie mensen neergeschoten. Een Malinese vrouw en een baby'tje van twee jaar waren op

slag dood. Een Turkse vrouw vecht sindsdien voor haar leven.

Deze aanslag verbijstert ons. Hij maakt ons opstandig en angstig. De zinloosheid van deze daad, zomaar onschuldige, anonieme mensen brutaal van het leven beroven, ontreddert ons. Het motief, racisme en xenofobie, maakt die ontredde enkel groter. Veel mensen voelen instinctief aan dat hier aan onze diepste menselijke waarde en aan de kern van onze beschaving wordt geraakt. Ons samenleven zelf komt in het geding. Hoe moeten we hiermee omgaan? Hoe geven we zo iets een plaats? Hoe moeten we dit als ouder, buur, stadsgenoot, burger en medemens verwerken? Hoe moet de samenleving dit verwerken? Zeggen deze moorden iets over ons en over onze maatschappij? Waar staan we zelf?

Natuurlijk heeft de dader alleen gehandeld. Hij en hij alleen draagt de volle verantwoordelijkheid voor zijn daden. De komende weken en maanden zullen gerechtspsychiaters uitmaken in welke mate we hier al dan niet met een labiele persoonlijkheid te maken hebben. We voelen echter allen aan dat dit een te gemakkelijke vluchtheuvel, een te simpele verklaring en een te eenvoudige uitweg voor ons geschokt gemoed is. We ontsnappen niet aan bezinning over de vraag waar die vreemdelingenhaat en dat racisme vandaan komen. We weten allemaal heel goed dat racisme en vooroordelen in onze samenleving spijtig genoeg wijdverbreid zijn. Dit is het morele gewicht van de moorden in Antwerpen. Ze houden ons een spiegel voor waaraan we niet kunnen ontsnappen. Indien we de moorden banaliseren en tot een louter individuele handeling van één gek herleiden, banaliseren we het drama en de dood van deze twee mensen.

De politiek moet de voedingsbodem in de samenleving zoeken. De politiek moet zich afvragen hoe xenofobie banaal kan worden, ingang kan vinden, de geesten van mensen kan vergiftigen, ons beeld van de medemens kan deformeren en sommigen onder ons met angst, afkeer en haat kan volpompen. Doorheen de geschiedenis van de mensheid is die voedingsbodem dezelfde gebleven. Het gaat om het groepsdenken dat scheidingslijnen tussen 'wij' en 'zij' trekt, een kloof tussen mensen slaat en niet langer toelaat de andere als een individu en een medemens te zien.

Dit groepsdenken heeft zich sterk genesteld in de feitelijke multiculturele samenleving die Vlaanderen is geworden en waarop we niet waren voorbereid. De

multiculturele samenleving heeft zich razendsnel, op twee generaties tijd, definitief in ons land genesteld. Om die samenleving te begrijpen, te sturen en te managen, hebben we haar steeds als een maatschappij van etnisch-cultureel geschakeerde groepen bekeken. Dit groepsdenken is overigens geen monopolie van een stroming. Het is zelfs vaak met de edelste en de beste bedoelingen gehanteerd. We hebben het gehanteerd uit sociale bewogenheid, uit verontwaardiging om de achterstelling en uit zorg voor gelijke kansen. We hebben de hokjes gebouwd. We hebben de ene in een gouden kooi en de andere in een kerker opgesloten.

Minister Bert Anciaux: Mijnheer Somers, u kunt zich niet voorstellen hoe oneens ik het met u ben. Het stigmatiseren van de collectiviteit en van de collectieve verbanden in een samenleving lijkt me niet de oplossing om tot een samenleving zonder onverdraagzaamheid of racisme te komen. U hebt uiteraard gelijk wanneer u stelt dat een aantal normen in onze samenleving de verantwoordelijkheid van elk individu vormen. Daarnaast moeten we ook respect opbrengen voor de verscheidenheid en de identiteit van mensen.

Mijnheer Somers, we hebben een tijd samen een weg gevolgd waarbij we de volksverbondenheid en de culturele eigenheid van iedereen cruciaal vonden.

Toen we het apartheidsregime in Zuid-Afrika analyseerden, kwamen twee vormen van apartheid aan de oppervlakte. Er was de grote apartheid, die mensen liet samenhokken in de meest erbarmelijke wijken. Maar er was ook de kleine apartheid, die erop gericht was de identiteit van mensen te ontnemen. Die mensen mochten geen cultuur hebben. Ze hadden geen verleden en geen heden en zonder verleden heb je ook geen toekomst. Een cruciaal punt van het pleidooi voor een grote, open samenleving is het respecteren van de collectieve verbanden en de culturele eigenheid.

Men mag het respect voor waarden en normen niet reduceren tot een individuele aangelegenheid. Dat geldt voor normen en het strafrecht, maar men moet ook een grote openheid aan de dag leggen voor de culturele verscheidenheid. Dat wil zeggen dat men de culturele verbondenheid van mensen in groepen en collectieve verbanden erkent. Mijnheer Somers, ik denk dat uw uitgangspunt fundamenteel fout is.

De heer Bart Somers: Mijnheer Anciaux, ik denk dat mijn pleidooi veel genuanceerder is dan het beeld dat

u nu schetst. Het is evident dat elk individu leeft in gemeenschappen met een culturele achtergrond.

Ik wil wijzen op de evidentie dat een samenleving in de eenentwintigste eeuw meer divers zal worden. De enige manier om met die diversiteit om te gaan, is het opbrengen van respect. Maar mensen leven niet in één gemeenschap maar in verschillende soorten gemeenschappen. Mensen kunnen op de rand van een gemeenschap staan en uit de gemeenschap breken. Ze moeten de ruimte krijgen om die gemeenschap te herdefiniëren. Onze samenleving heeft nood aan het gevoel dat we allen samen tot één grote gemeenschap behoren die in Vlaanderen de toekomst moet opbouwen.

Ik waarschuw voor een samenleving waarin men bepaalde gemeenschappen gaat verabsoluteren, er kenmerken aan toedicht en er muren rond bouwt en de anderen alleen worden gezien als lid van die ene welbepaalde etnisch-culturele gemeenschap. Daardoor ziet men niet meer de mens die erachter schuilt. Dat is een gevaar waardoor racisme en xenofobie tot stand kunnen komen.

Minister Bert Anciaux: De twee zijn belangrijk.

De heer Bart Somers: Collega's, ik denk dat door het groepsdenken en het verabsoluteren van het wij-zij-denken een context ontstond waardoor we over dé allochtonen praten, over dé Marokkaan, dé Turk en dé vreemdeling. Wat ze doen, wat hun capaciteiten zijn en wat hun maatschappelijke positie of levensverhaal is, maakt niet uit: ze ontsnappen niet aan een etiket. Voor de ene zijn ze stevast achtergesteld en gediscrimineerd en moeten doelgroepmaatregelen worden genomen en een specifieke aanpak worden ontwikkeld. Voor de andere zijn ze lui, werkonwillig en delinquent en moeten ze hard en kordaat worden aangepakt.

Dat groepsdenken is gevaarlijk voor de individuele vrijheid, want anderen bepalen wat iemand waard is, op basis van vermeende groepskenmerken. Het schakelt ook ieders verantwoordelijkheid uit. Werk zoeken en een diploma halen: het heeft toch geen zin in een racistische samenleving. Allochtonen een job aanbieden en toelaten tot een verenging: vergeet het, want het zijn toch delinquenten en luijken. Dat denken sluit mensen op in vooroordelen. Het levert mensen uit aan groepsdwang. Het laat toe dat iemand door de ene wordt gestigmatiseerd en door de andere wordt gepamperd.

Dat groepsdenken leidt in Vlaanderen bovendien stilaan tot een soort superverzuiling in denken en handelen, met eigen scholen, buurten en getto's, met eigen verenigingen, spelregels, sociale controle en dwang en met eigen waarden en normen.

Maar – en dat is het ergste – in een samenleving die gevangen zit in groepsdenken krijgen de apostelen van de haat hun kans. In zo'n samenleving kan men de angst groter maken en de onzekerheid manipuleren. Daar kunnen extremisten succes boeken met verhalen over Ali Baba's en tsjoektsjoeks. Daar vindt men luisterbereide oren als allochtone jongeren worden vergeleken met ratten die uit de riolen kruipen. Daar kan men schaamteloos allochtone agenten vergelijken met pyromanen bij de brandweer. Daar kan men zonder schaamte verkondigen dat elke moslimvrouw met een hoofddoek een terugkeercontract tekent.

In zo'n samenleving, waar groepsdenken domineert, kan men het zich veroorloven, jaar in jaar uit, elke dag opnieuw, de andere aan te vallen, te vernederen, te diaboliseren, te criminaliseren, zonder ooit één positief woord te moeten zeggen over die allochtone medemens, zonder ooit een positief rolmodel aan te wijzen, zonder ooit nog maar een begin van perspectief te creëren door de individuele succesverhalen in beeld te brengen. In zo'n samenleving zijn we terechtgekomen.

Politici en beleidsmakers kunnen de ban van het groepsdenken, het wij-zijdenken alleen maar doorbreken als ze niet langer de illusie koesteren of wekken dat diversiteit in Vlaanderen weg te gommen is. Wel integendeel, die diversiteit, minister Anciaux, zal in de 21^e eeuw, willen of niet, alleen maar toemenen. We moeten vooral beseffen dat emancipatie in de allereerste plaats via mensen en niet via groepen verloopt. Het beleid moet zich daarop richten: leefbare buurten zijn buurten waar niet groepen maar mensen met elkaar praten, waar we met elkaar en niet naast elkaar leven.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer Somers, het klopt dat we niet mogen vervallen in een wij-zijdenken. Ik heb dat ook benadrukt. Maar we kunnen er toch niet naast kijken dat de allochtonen gemeenschappelijke kenmerken van achterstand vertonen? Ik betwijfel of die hinderpalen louter via individuele weg kunnen worden overwonnen.

Ik zal een voorbeeld schetsen waar uw partij aan heeft meegewerkt. We hebben op een bepaald

moment de achterstelling van de positie van de vrouw tot een beleidspunt gemaakt. We hebben toen maatregelen getroffen voor de vrouwen als groep. Er kwamen maatregelen op het vlak van de samenstelling van de kieslijsten, van tewerkstelling enzovoort. Deze hebben effectief de enorme afstand gedeeltelijk weggewerkt. Dat kan alleen maar lukken met specifieke maatregelen voor een hele achtergestelde groep. Ik krijg de indruk dat u het kind met het badwater wilt weggooien. We zullen nooit iets bereiken als we geen specifieke maatregelen voor specifieke doelgroepen nemen. Dat geldt ook voor de allochtonen. Dat neemt niet weg dat het wij-zijdenken uit den boze is en bestreden moet worden. Als beleidsmakers moeten we een doelgroepenbeleid blijven voeren.

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mijnheer Somers, uw woorden staan haaks op sommige aspecten van het beleid van deze regering. Ik geloof dat uw discours zeer genuanceerd is. Ik begrijp dat u een welbepaald accent wilt leggen, eigen aan uw ideologische overtuiging en partijpolitiek profiel. Ik begrijp dat u dat individuele aspect wilt benadrukken en niet de groepsverbondenheid. Mijn partij zal de groepsverbondenheid meer beklemtonen. Maar ik vind dat u dat zo sterk doordrijft dat het als het ware een beetje onpraktisch wordt. Ik zal dat zo dadelijk illustreren met enkele voorbeelden.

Om te beginnen haal ik een punt aan waarop we elkaar vinden. Het is alleszins mijn uitgangspunt. In een multiculturele samenleving hebben we een rijke opvatting nodig over burgerschap. Die opvatting moet gebaseerd zijn op een rijke opvatting over individuele rechten en plichten. Die zijn inderdaad individueel. Ik ben voorstander van een rijke opvatting over individuele rechten en individuele plichten. Dat is een burgerschapsopvatting. Dat gaat niet alleen over de harde materies zoals werk, uitkeringen, huisvesting, maar ook over rechten en plichten in bijvoorbeeld communicatie en taal.

Ik denk dat we het daarover volledig eens zijn. Persoonlijk vind ik dat we dat in Vlaanderen misschien te weinig hebben beklemtoond. Je hebt alleen maar houvast in een culturele samenleving als je die rijke opvatting over burgerschap beklemtoont: met individuele rechten maar ook plichten. Ik denk dat we dat allemaal te weinig hebben gedaan, maar op dat punt ontmoeten we elkaar vandaag over de partijgrenzen heen, en dat is goed.

Ik zou het even willen hebben over doelgroepen. Over het algemeen vind ik persoonlijk dat we niet onmiddellijk een doelgroepenbeleid moeten voeren omdat we dat dikwijls niet nodig hebben. Ik geef een voorbeeld. Als we vandaag vaststellen dat er een probleem is met het succes van allochtonen in ons onderwijs, dan is de uitdaging voor het onderwijs natuurlijk wel wat breder dan het omgaan met allochtonen. De uitdaging in de klas is het omgaan met verschil. De uitdaging is: kunnen differentiëren. Zoals mevrouw Berx zei, is de uitdaging ook: omgaan met leerlingen die dikwijls niet zo gemakkelijk zijn en die gezag ook niet zo gemakkelijk aanvaarden. Dat is eigenlijk een bredere uitdaging dan de allochtone leerling, maar je zult de ene uitdaging niet tot een goed einde kunnen brengen als je de andere niet tot een goed einde brengt.

Ook op de arbeidsmarkt voeren we vandaag een stevige actie gericht op langdurig werkloze, laaggeschoolde jongeren. Dat is een kordate actie en ik vraag ook aan de VDAB om de werkloze kordaat aan te pakken, met een kordate opvatting over rechten en plichten: recht op ondersteuning en intensieve hulp maar daartegenover ook plichten. We weten dat in de steden waarin die actie wordt gevoerd ook nogal veel allochtonen werkloos zijn. In de praktijk richt die actie zich dus in belangrijke mate op allochtone werklozen, maar ook op Vlaamse werklozen. Zo'n actie moet worden aangepakt zonder specifiek te zeggen dat het gaat om deze of gene cultureel bepaalde doelgroep. Het is een actie die horizontaal wordt gevoerd.

Anderzijds – en op dat vlak vind ik dat u moet opletten dat u niet in tegenspraak komt met het beleid dat wij voeren, want dan moeten we daar toch eens over discussiëren – beklemtonen we vandaag zeer sterk dat we moeten investeren in succes van groepen waarin dat succes te weinig aanwezig is. We moeten bewijzen dat studeren loont, met name ook voor allochtonen, en dat dus de motivatie om te studeren belangrijk is. Dan moeten we inderdaad bewijzen dat allochtonen met succes doorstromen op de arbeidsmarkt. Welnu, om dat te kunnen bewijzen hebben we wel eens doelgroepmaatregelen nodig. Ik heb overigens vorige week samen met minister-president Leterme en minister Moerman een verzameling van akkoorden bejubeld met de vakbonden, de werkgevers en ook de eigen organisaties van allochtonen, die we daarin ook als eigen organisatie van allochtonen responsabiliseren. We hebben eigenlijk samen bejubeld dat we dat deden. Dat is een en al

doelgroepbeleid: dat richt zich tot mensen met een arbeidshandicap, tot vijftigplussers en tot allochtonen. Niet omdat we per se een doelgroepbeleid willen, maar omdat we zeggen dat voor die groepen succes moet worden bewezen. We moeten het fatalisme doorbreken in die groepen en dus moeten we ze wel eens identificeren en zeggen dat we daarvoor bijzondere maatregelen nemen.

Ik geef een ander voorbeeld, zonder polemisch te willen zijn, maar ik denk dat uw partij het, evenals ik, erg belangrijk vindt dat er in de acties van de VDAB bijzonder veel aandacht gaat naar vijftigplussers. Dat werd ook sterk beklemtoond in allerlei debatten die we daarover hebben gehad, ook binnen de regering. We omschrijven daar dus een doelgroep en we vragen aan de VDAB om voor die doelgroep dingen te doen. Met andere woorden: ik zou niet graag hebben dat we op een punt komen waarbij we uiteindelijk nooit meer mogen zeggen dat we iets doen voor een bepaalde doelgroep. Ik denk dus dat u dat niet zo ver mag drijven. Ik denk ook dat er in deze discussie heel wat nuance nodig is. Je moet heel wat algemene maatregelen treffen op de arbeidsmarkt en in het onderwijs, want het feit dat allochtonen, ouderen en mensen met een handicap het slecht doen op onze arbeidsmarkt is een uiting van algemene problemen op die arbeidsmarkt en die moeten we dan ook in hun algemeenheid aanpakken. Maar om te bewijzen dat het mogelijk is om succes te boeken, ook voor vijftigplussers, ook voor allochtonen, moet je ook wel eens doelgroepmaatregelen nemen en moet je met name ook de organisaties van die mensen inschakelen en die organisaties van die mensen ook responsabiliseren. Dat is wat we vandaag doen. We hebben dat vorige week samen bejubeld vanuit de regering, dus zou ik niet graag niet het gevoel krijgen nu dat we daar helemaal fout zaten. Ik denk echter dat het niet dat is dat u hebt bedoeld.

De heer Bart Somers: Mijnheer de minister, ik denk inderdaad dat het verhaal veel rijker en genuanceerder is dan de karikatuur die men daar soms van wil maken. Ik heb enkele opmerkingen. Voor alle duidelijkheid: het is evident – hoewel het misschien in tegenstelling lijkt tot de clichés die men daarover vertelt – dat ikzelf en mijn partij zeer sterk geloven in het belang van gemeenschappen.

Mensen staan in een gemeenschap en kunnen slechts functioneren in een gemeenschap. Mensen worden rijk en sterk in een gemeenschap. Het beeld van een individu dat een eiland is en zich om de rest van de

samenleving niet bekommert, is niet mijn beeld en ook niet dat van mijn partij. We geloven immers in een sterke gemeenschap en in individuen die daarbinnen functioneren en hun vrijheid en verantwoordelijkheid opnemen.

Ik ben het helemaal eens met de bewering dat een grote uitdaging voor Vlaanderen is iedereen ervan te overtuigen dat Vlaanderen een samenleving is met diversiteit en dat we daar in ons politiek en maatschappelijk denken ook van moeten uitgaan. Dat heeft gevolgen voor de organisatie van ons onderwijs, onze arbeidsmarkt, de stedelijke overheden en het verenigingsleven.

Diversiteit moet voor allochtonen en autochtonen het uitgangspunt zijn van het kijken naar onze samenleving. Daarover mag geen twijfel bestaan. Ik denk dat de diversiteit nog zal toenemen en verrijkend zal werken.

Bij het kijken naar problemen moeten we de techniek volgen die u zo-even hebt gepropageerd. We het moeten het probleem maximaal onder ogen zien en vervolgens naar oplossingen zoeken zonder onmiddellijk terug te grijpen naar etnisch-culturele schema's.

Wanneer er in een bepaalde buurt overlast wordt veroorzaakt, interesseert het mij als burgemeester zeer weinig of die overlast wordt veroorzaakt door Marokkaanse, Turkse, Armeense of Vlaamse jongeren. Ik wil dat de overlast wordt aangepakt en dat iedereen op dezelfde manier met zijn verantwoordelijkheid wordt geconfronteerd.

Het doelgroepenbeleid dat vertrekt van een etnisch-culturele definitie van een groep, is altijd problematisch. Het is eigenlijk niet te vergelijken met een doelgroepenbeleid dat we zouden voeren voor oudere werknemers of voor personen met een handicap, omdat dat twee groepen zijn die duidelijk te definiëren en af te bakenen zijn.

Bij het voeren van een doelgroepenbeleid op etnisch-culturele basis hebben we een dubbel probleem. Ten eerste moeten we bepalen wie tot de doelgroep behoort en wie niet. Welke Marokkanen behoren tot de doelgroep van de Marokkaanse mensen? Zijn dat die van eerste of van de vierde generatie? Zijn dat de Nederlandsonkundigen? Zijn het degenen met een diploma hoger onderwijs? Zijn het de islamieten of de mensen die niet meer naar de moskee gaan? Zijn

het de vrouwen met hoofddoek of de vrouwen zonder hoofddoek? Zijn het degenen die een groot gezin of een klein gezin hebben? Zijn het degenen die in een probleebuurt of in een gewone buurt wonen? Hoe definiëren we de doelgroep?

Het tweede probleem manifesteert zich bij het nemen van concrete maatregelen voor een specifieke doelgroep. We moeten dan immers altijd opletten. Wanneer we bijvoorbeeld met de beste bedoelingen iets proberen te doen aan de achterstelling op de arbeidsmarkt, moeten we erover waken dat we geen maatregelen nemen die bij een ander deel van de bevolking met een eventuele kansarme achtergrond de vraag doen ontstaan waarom persoon x wel iets krijgt en persoon y niets. Daarin schuilt immers een bron van wrevel en daaruit ontstaat groepsdenken.

Wegens die twee problemen ben ik tegen een te doorgedreven etnisch-cultureel groepsdenken. Het grootste probleem is immers dat we op die manier de tegenstellingen in de samenleving betonnen en dat mensen met een allochtone achtergrond in een doelgroep worden opgesloten. Wanneer een Marokkaan van de derde of de vierde generatie ervoor kiest om Vlaming te zijn onder de Vlamingen en vindt dat zijn achtergrond minder relevant is geworden, zal die persoon door een te doorgedreven etnisch-cultureel groepsdenken door het beleid soms of vaak benaderd blijven worden als iemand die behoort tot een welbepaalde etnisch-culturele doelgroep. We moeten dat vermijden. Vlaanderen is daarvoor te divers geworden.

Het doelgroepenbeleid begint te stikken doordat er binnen de gemeenschappen een grotere diversiteit ontstaat wanneer er in de samenleving een grotere diversiteit ontstaat. In Mechelen waren er 10 tot 15 jaar geleden slechts twee gemeenschappen: de autochtone en de Marokkaanse. Vandaag zijn er onder andere een Assyrische gemeenschap, een Oost-Europese en een Noord-Afrikaanse bijgekomen.

Die diversiteit verrijkt. Dit wordt een rijke schakering aan mensen met verschillende achtergronden, waarbij het groepsgevoel bij de ene sterk ontwikkeld is, de andere nieuwe verbanden opzoekt en de derde zich tussen die beide polen bevindt. Een beleid dat zich richt op die etnisch-culturele verschillen wordt onhoudbaar op termijn. Dat moeten we op de ene of andere manier overstijgen. De enige wijze waarop we dat efficiënt kunnen doen, is door de net aangehaalde elementen te gebruiken: sterke gemeen-

schapsvorming, rechten en plichten, aanvaarden en uitgaan van de diversiteit in het beleid, problemen onder ogen zien, maar tegelijk iedereen behandelen als individuen van dezelfde gemeenschap.

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Wat u net gaf, waren relevante overwegingen, over de vraag hoe een dergelijke groep moet worden gedefinieerd, of dit wel mogelijk is, of dit niet te snel evolueert. Dat zijn pragmatische overwegingen. Ze zijn zeer belangrijk, maar ik zou niet graag hebben dat we ons zouden opsluiten in het absolute principe dat er nooit sprake mag zijn van een doelgroep, tenzij die kan worden gedefinieerd op basis van leeftijd of door middel van een medisch attest. Dat zou ik niet doen.

Soms moeten we immers het besluit nemen dat we gaan bewijzen dat dit soort groep, ondanks een bepaalde culturele achtergrond, toch kansen heeft. We willen dat ook bewijzen om uitvluchten weg te nemen. Daar gaat het immers ook over. We moeten bewijzen dat het diploma van iemand die we allochtoon noemen, zij het dat we dat niet zo gemakkelijk kunnen definiëren, een voorwaarde voor succes is. Zo kunnen we immers aan heel die gemeenschap zeggen: investeer in het behalen van een diploma. Daarvoor moeten we wel eens een doelgroepenbeleid voeren, zij het niet te veel en alle pragmatische problemen die u opsomt in acht nemend. We moeten dit dus nu en dan eens doen: misschien niet zozeer in het onderwijs, maar u weet dat we op de arbeidsmarkt enkele dingen hebben lopen, zoals Jobkanaal. De bedoeling daarvan is succes te bewijzen, mensen te doen investeren in zichzelf en fatalisme en excuses weg te nemen. Daar lijkt me dat verantwoord.

De overwegingen die u aanhaalt, zijn pragmatisch van aard, en we moeten ze pragmatisch bekijken.

De voorzitter: Mevrouw Dua heeft het woord.

Mevrouw Vera Dua: Mijnheer Somers, uw verhaal klinkt heel mooi, maar is vrij theoretisch. Uit een internationale studie is gebleken dat, hoewel we op het vlak van onderwijs schitterend scoren, het onderwijs een ramp is wanneer het gaat over allochtone jongeren. Dan is er dus sprake van een zeer goed gedefinieerde groep die met een probleem kampt. Hetzelfde geldt voor de arbeidsmarkt. Als we dan iedereen over één kam gaan scheren en niets speciaals gaan doen, wat goed klinkt, vrees ik dat we geen vooruitgang zullen boeken. Die doelgroep heeft

immers wel degelijk een probleem, onder meer qua taalachterstand, dus moeten er specifieke maatregelen worden genomen. U brengt een mooi verhaal, maar in de praktijk zal dat de achteruitstelling niet oplossen.

De voorzitter: De heer Voorhamme heeft het woord.

De heer Robert Voorhamme: Mijnheer Somers, ik wil terugkomen op wat u voor de talrijke onderbrekingen hebt gezegd. U hebt uitdrukkelijk gezegd dat emancipatie de sleutelfactor is in deze discussie. U hebt echter ook gezegd dat emancipatie een individueel gegeven is. Nu ben ik geen historicus, maar het weinige dat ik heb geleerd uit de geschiedenis is dat elke emancipatiebeweging steunde op de dynamiek die is ontstaan in gemeenschappen. Net zonder die gemeenschappen waar u tegen bent, zou er van emancipatie geen sprake zijn geweest. Het gevaarlijke aan uw redenering is dat u alles wilt herleiden tot een individuele opdracht tot emancipatie. Net dat kan volgens mij niet lukken. Dit blijkt ook uit de praktijk: daar waar we vorderingen maken in het verwezenlijken van emancipatie, gebeurt dat dankzij de bijdrage van groepsdynamiek.

De heer Bart Somers: Daar ben ik het niet mee eens. Vaak belemmert de groep het emancipatieproces: kijken we maar naar de positie van nogal wat meisjes met een allochtone achtergrond en hun kansen op de arbeidsmarkt. Vaak werken de denkbeelden die binnen die groep, binnen dat verenigingsleven, worden gepropageerd, belemmerend.

Ik wil terugkomen op het voorbeeld van mevrouw Dua. Ik vind dat een zeer goed voorbeeld, mevrouw Dua. In onze samenleving is er een schrijnende en onaanvaardbare schoolachterstand bij mensen met een allochtone achtergrond. Dat moet ons allen tegen de borst stuiten. We stellen die achterstand vast. Het zou idioot zijn die te ontkennen.

Daarin zijn we niet elkaars tegenstanders, want we delen dezelfde analyse. De vraag is echter hoe we daarmee moeten omgaan, en hoe we het kunnen oplossen. Welnu, de beste methode is ervoor te zorgen dat die kinderen vroeg genoeg op school aanwezig zijn en schoolse vaardigheden krijgen en dat de betrokkenheid van de ouders bij het schoolse project versterkt wordt. Dat is geen beleid dat gericht is op een welbepaalde groep, want het geldt voor alle kinderen en voor alle ouders.

Als we die weg bewandelen, samen met een aantal andere belangrijke maatregelen, dan creëren we het

juiste klimaat. Dat moet ook gekoppeld zijn aan het feit dat het onderwijs moet vertrekken van de diversiteit die in Vlaanderen bestaat. Ook het schoolse model moet daaraan aangepast zijn. Dan krijgen we een samenleving waarin kinderen met een allochtone achtergrond meer kansen krijgen in het onderwijs.

Dat is geen doelgroepenbenadering, maar het onder ogen zien van een maatschappelijk probleem dat niet eigen is aan allochtone kinderen alleen. Ook de autochtone kinderen wier ouders niet betrokken zijn, die niet naar de kleuterschool kunnen gaan en wier spijbelen thuis niet wordt gecontroleerd of gecorrigeerd, hebben minder kansen in het onderwijs. Vaststellen dat er een probleem is bij een deel van de samenleving, namelijk allochtone kinderen in het onderwijs, moet ons niet veroordelen tot een doelgroepenbeleid.

Ik ben het dan ook eens met minister Vandembroucke dat we daar niet automatisch naar moeten grijpen. Er zijn andere technieken om die problemen in de samenleving aan te pakken zonder terug te moeten vallen op het doelgroepenbeleid.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Doelgroepenbeleid hoeft niet altijd een instrument te zijn om een probleem aan te pakken. Ik bekijk het wat meer vanuit het oogpunt van de cultuur. Het verenigingsleven, met name de zelforganisaties, die ook soms op etnisch-culturele basis zijn georganiseerd, zijn mijns inziens schitterende voorbeelden waarin het respect voor culturele verscheidenheid tot uiting komt. Juist door die verbondenheid en het steunen van die verenigingen kunnen we ook zelfrespect bij die jongeren kweken.

Marokko heeft een rijke cultuur. Veel jongeren die in de Marokkaanse gemeenschap zijn opgegroeid, zouden eens moeten weten uit welke rijke cultuur ze komen. Dat is essentieel voor onze samenleving en voor ons samenleven. Daarom is het versterken van culturele verscheidenheid en van de culturele identiteit van alle verschillende groepen juist positief. Daar legt de VLD te weinig de nadruk op.

De heer Bart Somers: Mijnheer de minister, ik ben het in hoge mate met u eens, op één aspect na. Het is namelijk niet alleen voor de Marokkaanse jongeren belangrijk om te weten dat de Marokkaanse cultuur rijk is. In een samenleving gebouwd op diversiteit en met een sterke aanwezigheid van mensen met een Marokkaanse achtergrond is het voor elk van ons enorm belangrijk om te beseffen dat de Marok-

kaanse cultuur verrijkend is. Dat laat ons allemaal toe om zelf te kiezen welke plaats we geven aan die Marokkaanse culturele identiteit in ons eigen leven en in onze eigen omgeving.

Collega's, een nieuwe samenleving, een nieuwe lotsverbondenheid, echte verantwoordelijkheidszin en solidariteit kunnen maar wortel schieten tussen mensen die elkaar zien als leden van een en dezelfde gemeenschap. Daarom moeten we onze kijk veranderen op wat onze gemeenschap, wat Vlaanderen is. Minister Anciaux, dat is eigenlijk wat u gezegd hebt. We moeten onze gemeenschap aanpassen aan de kleurenrijkdom en de diversiteit van de 21e eeuw. We zullen onze identiteit moeten vernieuwen, moderniseren en openbreken, zonder de essentie of de fundamenten van onze samenleving los te laten.

Zal dat lukken? We hebben geen keus. Er doen zich kansen voor die me hoopvol stemmen. De diversiteit neemt toe, ook binnen de zogenaamde gemeenschappen. Steeds meer mensen doorbreken de clichés en passen niet langer in de stereotiepe plaatjes. Ze willen er niet meer in passen. Ze zijn voor mij de hoop, de wegbereiders, niet van de assimilatie, maar van een nieuw Vlaanderen, een kleurrijk Vlaanderen.

Als die onschuldige Malinese vrouw ons iets waard is, als de dood van Luna niet zinloos mag zijn, als we een betere wereld aan onze kinderen willen nalaten, laat ons dan stoppen met haat te zaaien en mensen tegen elkaar op te zetten.

Laten we trachten om het wij-zijdenken te doorbreken en laten we meer vertrouwen hebben in de kracht van het individu, vrij en verantwoordelijk, een medemens met dromen en verlangens net zoals wij, met capaciteiten en gebreken, met rechten en plichten, een lotgenoot, iemand van ons, ongeacht zijn afkomst of huidskleur. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

De heer Patrick Janssens: Mijnheer de voorzitter, collega's, ik zou drie dingen met u willen bespreken. Ten eerste wil ik graag even terugblikken op 11 mei en proberen te verduidelijken waarom wat gebeurd is, zo belangrijk is. Ten tweede wil ik graag een nogal resoluut pleidooi houden voor diversiteit. Ten derde wil ik u graag allen oproepen om uw verantwoordelijkheid te nemen.

Waarom is wat op 11 mei gebeurd is, zo uitzonderlijk en zo belangrijk? Op 11 mei is Antwerpen, de

grootste stad in Vlaanderen, de stad die vooroploopt in wat goed is en in wat minder goed is, in zijn hart geraakt. Ik bedoel dit niet emotioneel, maar heel erg rationeel. Antwerpen is in zijn hart geraakt, want de essentie van een stad is dat er veel verschillende mensen samenleven op een beperkte oppervlakte. Eender wie in de stad komt wonen, moet zich uiteraard aanpassen aan die stad. Dat houdt in de eerste plaats in dat men kan accepteren dat in die stad veel verschillende mensen en gemeenschappen samenleven. Wie dat niet kan accepteren, moet niet in een stad wonen. Wat is gebeurd, is het negeren van wat een stad in het diepst van zijn wezen is en moet zijn. Ik zou zelfs zo ver durven gaan om te stellen dat het begrip racisme en het begrip stad mekaar tegengesteld zijn.

Luna was een 2,5 jaar oud blond meisje met blauwe ogen.

Songül is een Turkse Antwerpse die als 2-jarige naar Antwerpen kwam en ondertussen 46 jaar is. Ze is op het Zuid opgegroeid en spreekt perfect Antwerps. Ze ligt met een pin met het logo van Antwerpen in het ziekenhuis. Ze heeft broers en zonen die werken bij New Holland. Een ervan is vakkoningsafgevaardigde. Ze heeft twee neven die vorig weekend Antwerpen vertegenwoordigden op het festival van Cannes.

N'Doyie was een nieuwkomer in Antwerpen. Ze was afkomstig uit Mali en paste op een Antwerps kind.

Mohamed Bouazza was de zoon van een Marokkaanse Antwerpse die al jaren bij Esprit werkt, zijn broer werkt bij Carglass. Als jonge Marokkaanse Antwerpenaar heeft hij ondanks een diploma twee jaar gezocht naar een job.

Dat is Antwerpen vandaag. Daarom werd Antwerpen in zijn hart geraakt.

We hebben ons vanuit Antwerpen heel erg gestoord aan de manier waarop in Vlaanderen werd gereageerd op de moorden. We hebben ons heel erg gestoord aan het feit dat mensen proberen om elkaar de zwartepiet toe te spelen, om zich te profileren ten koste van wat er in Antwerpen is gebeurd, terwijl de moorden niet alleen Antwerpen, maar heel Vlaanderen in zijn hart raakten.

Als er één ding is waarop ik trots ben, is het de reactie van de Antwerpse bevolking de voorbije twee weken. Die reactie stemt me bijzonder hoopvol voor de toekomst.

Ik wil een fors pleidooi houden voor diversiteit. Racisme is dom. Racisme is ook gevaarlijk, dat hebben we twee weken geleden gezien. Diversiteit is slim. Dat weet elke trainer van een miniemenploeg in Vlaanderen. De trainer die een ploeg samenstelt en enkel kiest op basis van afkomst en niet op basis van talent, heeft vandaag geen enkele kans om kampioen te spelen. Dat geldt op grotere schaal voor heel Vlaanderen, voor elke westerse samenleving.

Vlaanderen moet absoluut kiezen voor diversiteit, want dat is noodzakelijk voor verandering, en verandering is noodzakelijk voor vooruitgang.

Ik maak een vergezochte vergelijking, maar ze gaat op. Diversiteit betekent dat iemand anders is en de dingen anders doet. Dankzij Fosbury, die in het hoogspringen op een bepaald moment de buikrol heeft vervangen door de ondertussen naar hem genoemde flop, ligt het wereldrecord hoogspringen vandaag 20 tot 30 centimeter hoger dan voor zijn tijd. Hij gedroeg zich anders, was anders, en heeft daarom vooruitgang gerealiseerd en mogelijk gemaakt. Diversiteit is noodzakelijk voor vooruitgang, diversiteit is slim.

Hier wordt veel gesproken over de onvermijdelijkheid van de diversiteit. Diversiteit is best vermijdelijk. Als we willen, kunnen we Vlaanderen onafhankelijk maken, kunnen we Vlaanderen uit de Europese Unie terugtrekken, kunnen we de grenzen sluiten, en kunnen we een homogeen Vlaanderen realiseren. Dan keren we terug in de geschiedenis en gaan we niet vooruit. Diversiteit is vooruitgang. Vlaanderen moet daarvoor durven kiezen in z'n eigen belang.

Ik geef een bewijs uit het ongerijmde. We leven in een wereld waar de migratie de voorbije decennia enorm is toegenomen. Kunt u zich voorstellen dat de golf van migratie aan Vlaanderen was voorbijgetrokken? Kunt u zich voorstellen hoe onaantrekkelijk dit land zou zijn als niemand hier zou willen komen wonen? Kunt u zich voorstellen hoe onaantrekkelijk Antwerpen zou zijn als niemand de voorbije 20 jaar in de stad had willen komen wonen? Ik kan en mag het me niet voorstellen.

Diversiteit is niet gemakkelijk. Het is heel moeilijk. Diversiteit is veel gemakkelijker voor een villa-eigenaar in het Nachtegalenpark, wiens villa verdubbelt in waarde omdat de diamantairs uit India Antwerpen ontdekken, dan voor een bejaarde die in een sociale woning woont op het Stuyvenbergplein en de

voorbij 30 jaar zijn leefomgeving enorm heeft zien veranderen, en niet enkel ten goede.

We moeten ons hoofd niet in het zand steken voor de problemen die diversiteit en migratie hebben meegebracht. Dat doen we ook niet. We moeten de problemen durven aanpakken. Laat me een paar bochten afsnijden. We hebben in Antwerpen een politiekorps van 2200 agenten. 40 daarvan houden zich exclusief bezig met jongerencriminaliteit, in grote mate uit de allochtone gemeenschap. Sommige mensen hier wonen in een zone met een korps dat amper zo groot is. We erkennen dus de problemen en pakken ze aan.

Heel het debat over cultuurrelativisme versus universele waarden interesseert me als socioloog enorm. Op de universiteit, niet in Antwerpen. Uiteraard kunnen we allerlei discussies voeren en analyses maken, filosofisch, antropologisch, sociologisch, over de relativiteit van de universele verklaring van de rechten van de mens en de verworvenheden van de Franse revolutie. Dat is een heel interessant debat, maar niet bij ons op dit moment. We leven in Vlaanderen in 2006. De erfenis die we met z'n allen moeten verdedigen, is die van de verlichting. Daar mogen we niet op toegeven.

De verdediging van die waarden, die in ieder geval voor ons universeel zijn, mag niet gebaseerd zijn op een vals superioriteitsgevoel. De belangrijkste waarden zijn vrijheid en gelijkheid. Arbeiders en bedienden hebben in België niet hetzelfde statuut. Ze worden heel ongelijk behandeld, bijvoorbeeld qua opzegperiode. Zo absoluut zijn we dus ook niet in het realiseren van die gelijkheid. In Turkije zijn er verhoudingsgewijs meer vrouwelijke professoren dan in Vlaanderen. Zo superieur zijn we dus niet. In de katholieke kerk kan een priester niet trouwen en kan een vrouw geen priester worden. Zo universeel is de gelijkheid van man en vrouw in het katholieke Vlaanderen ook niet.

Het is dus niet zo gemakkelijk. We moeten de problemen aanpakken, en dat proberen we, weliswaar niet altijd met evenveel succes. Ik hoop dat ik u heb overtuigd dat Vlaanderen geen andere keuze heeft dan een radicale keuze voor diversiteit.

Die keuze is noodzakelijk om vooruit te gaan. Ik ken maar twee gemeenschappen waar er geen diversiteit is: Bokrijk en Pompei. Daar zal nooit nog iets veranderen. Gelukkig leven we noch in Bokrijk, noch in Pompei.

Tot slot zou ik u allen willen oproepen om uw verantwoordelijkheid te nemen. Ik heb de voorbije dagen meermaals gezegd dat iedereen in Vlaanderen, en de politici in de eerste plaats, ongeacht zijn functie, in de spiegel moet kijken. Ik probeer dat ook te doen. En ik kan u zeggen dat het bijzonder confronterend is als burgemeester, verantwoordelijk voor de veiligheid in je stad en voor de politie. Het is bijzonder confronterend wanneer je er niet in slaagt de veiligheid van de mensen in je stad te garanderen wegens hun afkomst, huidskleur, de hoofddoek die ze dragen enzovoort. Ik mag echter hopen dat het voor u allen even confronterend is om na te denken over uw verantwoordelijkheid.

Dit parlement zit vol met lokale politici. Dat is een goede zaak. Mijn vraag is echter of u, als lokale politici, de voorbije jaren uw verantwoordelijkheid hebt genomen om asielzoekers die aan uw gemeente waren toegewezen, in uw gemeente te huisvesten. Hebt u alles gedaan wat u kon om dat te doen? Hebt u de intentie om dat in de toekomst te doen? Of was u op 11 mei vol afschuw voor wat er in dat afschuwelijke Antwerpen gebeurde? Als u niet van plan bent om dat te doen, doe me dan een plezier en blij vrijdag thuis. Kom zaterdag naar Antwerpen, ga op restaurant en geniet van de stad om er uit te gaan. Als u niet bereid bent om als Vlaamse lokale politici in uw gemeente uw verantwoordelijkheid te nemen, blijf dan vrijdag weg uit Antwerpen.

Ik wil een pleidooi houden bij de Vlaamse overheid, bij alle steden en gemeenten, ook bij Antwerpen om te doen wat we in de eerste plaats op korte termijn kunnen doen. En dat is niet de verantwoordelijkheid doorschuiven, grote verklaringen afleggen, verwijzen naar de privé-werkgevers, maar naar onszelf kijken. Is onze Vlaamse overheid een afspiegeling van de diversiteit in de bevolking? Is de Vlaamse administratie een afspiegeling van de diversiteit in de bevolking? Als dat niet zo is, zijn we geen legitieme overheid. Ik kan die vraag voor Antwerpen gemakkelijk beantwoorden. We zijn geen afspiegeling van de Antwerpse bevolking, noch in onze administratie, noch in onze lokettenzalen, noch in de verzorgingsinstellingen, noch bij de politie. Dat betekent dat onze overheid een gigantisch legitimiteitsprobleem heeft.

Hoe kan een politiekorps zich verdedigen tegen de aanvallen van racisme? Hoe kan een politiekorps geloofwaardig zeggen dat het niet discrimineert indien het geen weerspiegeling is van zijn bevol-

king? Het is in de eerste plaats in het belang van elk politiekorps om de diversiteit van de bevolking te weerspiegelen. We werken daar hard aan. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid, ook van de individuen die al dan niet kandideren en die, afhankelijk van hun afkomst, gestimuleerd worden om het al dan niet te doen. In vele gemeenschappen worden jongeren die bij de politie gaan, beschouwd als overlopers. Dat op zich bewijst hoe belangrijk het is om die uitdaging aan te gaan en die diversiteit ook bij de politie te verhogen.

Waar is de diversiteit in de media? Waar is de diversiteit op het tv-scherm? Ze is veel groter in de Antwerpse straten. Het buitenland bewijst dat er verschillende manieren zijn om een doelstelling te bereiken. Machiavelli heeft dat trouwens ook gezegd. Welnu, ik ben een machiavellist, mij interesseert het om de doelstellingen te bereiken. De belangrijkste doelstelling van deze overheid voor de volgende jaren is niet alleen erin te slagen om die diversiteit te laten accepteren, maar zelf het voorbeeld te geven. Daartoe moet een actieplan worden uitgewerkt waardoor de tewerkstelling, in de eerste plaats bij de overheid, meer divers wordt. Het is de enige manier waarop deze overheid haar legitimiteit, die op 11 mei is aangetast, kan herstellen. (*Applaus bij de meerderheid en Groen!*)

De voorzitter: De heer De Wever heeft het woord.

De heer Bart De Wever: Mijnheer de voorzitter, collega's, ik kan me uitstekend vinden in de woorden van mevrouw Berx. Mijn betoog sluit daar bijna naadloos bij aan. Naar goede gewoonte zal ik niet te veel in herhaling vallen. Ik wil enkel nog twee bedenkingen aanbieden: over sereniteit enerzijds en over het vraagstuk van de collectieve schuld anderzijds.

Sereniteit, dat is het rustig omgaan met vreselijke incidenten die bestaande spanningen in de samenleving kunnen vergroten. Dat is noodzakelijk. Ik heb daartoe veel oproepen gehoord en gelezen na de roofmoord op Joe Van Holsbeeck, niet in het minst van de ouders van Joe Van Holsbeeck zelf. De waarheid van die mensen heeft me bijzonder getroffen. De oproepen kwamen ook van politici, kranten en opiniemakers. De meesten onder ons hebben zich ook gehouden aan de oproep tot sereniteit, kleine uitzonderingen niet te na gesproken.

Bij andere incidenten waren zulke oproepen niet eens nodig. Ze botsten op een relatief stilzwijgen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de moord op Glenn Wijnants, die zeer te vergelijken is met die op Joe Van

Holsbeeck. Hij werd laf neergestoken met een mes, niet eens voor een MP3-speler, zonder reden. Met veel moeite haalde dat feit de media. Met veel moeite kreeg de familie van het slachtoffer een Stille Mars op de been. Dat staat in sterk contrast met wat we vandaag meemaken. We wijden nu zelfs een speciaal debat aan de gebeurtenissen in Antwerpen.

Hoe komt dat? Waar ligt de verklaring voor dat verschil? Minstens een deel van de verklaring ligt in de angst voor politieke recuperatie. Ik zag in Frankrijk een cartoon, die me altijd is bijgebleven. Een dame werd van haar handtas beroofd door iemand van Noord-Afrikaanse afkomst. Ze riep: 'Au voleur!' Haar man antwoordde daarop: 'Stil. Je speelt in de kaart van extreem-rechts!'

Angst voor politieke recuperatie. En die angst is gegronnd. Er zijn inderdaad partijen die klaarzitten om ieder incident in een welbepaalde richting aan te grijpen, uit te vergroten en zonder enige nuance in een politiek verhaal mee te nemen en in te schakelen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de manier waarop de familie van Patrick Mombaerts, ook vermoord door een nauwelijks dertienjarige van allochtone afkomst, werd opgevoerd in huis-aan-huisfolders. Het schrijnend verhaal dat die familie te beurt was gevallen, werd zonder schaamte gebruikt om een discours te larderen met het aanduiden van multicriminelen, brandbom-bedoefenen, vliegende maki's en ga zo maar door. Ik hoor nu wel wat flauwe excuses prevelen over de af en toe verkeerde toon. De toon zit er systematisch naast. Dat is geen randverschijnsel. Dat is een kernverschijnsel.

Toen de vliegtuigen op 11 september in de torens vlogen, was ik nog geen politicus. Ik was toen zinvol en gelukkig bezig. Ik heb toen met een vriend een weddenschap gesloten. Ik zei hem dat het geen maand zou duren of er zou in de brievenbus een folder vallen met een afbeelding WTC-torens van Brussel en de vraag: 'Hoelang nog? Wanneer hier?' Ik heb die weddenschap met glans gewonnen.

Ik begrijp dus heel goed de oproepen tot sereniteit. Ik steun ze ook. De problemen hier en in de wereld zijn al erg genoeg. We moeten die echt niet uitvergroten. Soms dicteert het gezond verstand om de adem eventjes in te houden. Ik mag hopen dat elk weldenkend mens dat bij momenten ook zou doen.

Ik begrijp zelfs het relatieve stilzwijgen bij sommige incidenten. Maar dat keur ik niet goed. Ik keur dat ten stelligste af. Ik denk dat dit zwak is van ons. Ik

denk dat dit laf is. En zwakheid en lafheid worden nooit beloond in de politiek.

Na de moorden in Antwerpen, die natuurlijk in een heel ander kader zijn gebeurd, was die tendens tot sereniteit veel minder groot. Ik ben teleurgesteld dat sommigen die moordpartijen in Antwerpen hebben aangegrepen om alle regels van een intellectueel eerlijk debat overboord te gooien. Er was zeker geen stilzwijgen. Dat is goed. We moeten niet zwijgen over die zaken. Maar soms was de sereniteit wel heel ver te zoeken. Er was een sfeertje van ‘nu hebben we ze, nu krijgen we ze!’ Sommige politici en sommige media hebben zich in mijn ogen verlaagd tot het niveau van degenen die ze wilden bestrijden. Er was geen respect voor een correcte weergave van de feiten. Er werd niet eens afgewacht tot er feiten bekend waren. Er was geen enkele nuancering, wel politieke recuperatie en inschakeling van het leed in een politiek verhaal.

De ironie wil dat ze daarmee de geviseerde vijand enorm hebben vooruit geholpen. In het spel waar geen regels tellen, zijn zij de beste spelers. Polarisatie, collega's, voedt alleen de uitersten. Dat is een evidente waarheid die de afgelopen dagen niet altijd werd gerespecteerd.

Ik wil nog een tweede bedenking aanbieden over het vraagstuk van de collectieve schuld. Er zijn politici die vinden dat collectieve schuld bestaat. Ik denk aan een bepaalde fractie die na de moord op Pim Fortuyn proclameerde dat er een collectieve schuld was en dat eenieder die politiek correct en links was, nu maar eens een mea culpa moest slaan, dat die mee schuldig waren. Dat heeft men toen even luid gezegd als men vandaag ontkent dat er iets bestaat als collectieve schuld, en zeker dat die in een bepaalde richting zou wijzen. Ik denk ook aan bepaalde ministers die zich de afgelopen dagen hebben laten gelden en stellingen hebben ingenomen over collectieve schuld.

Ik stel me de vraag wat ernstige mensen daarover te vertellen hebben. Het debat over de collectieve schuld is nooit scherper gevoerd dan na de Tweede Wereldoorlog. Waren de Duitsers allemaal schuldig aan de holocaust? De Duitsers mogen blij zijn dat ze bevrijd zijn door intelligentere mensen dan diegenen die ik zopas hebben aangehaald of men had ze waarschijnlijk allemaal opgehangen. Ik wil hulde brengen aan Hannah Arendt, die in de jaren zestig als joodse vrouw het idee van collectieve schuld afwees, wat bijzonder moedig was. Ik denk dat ze gelijk had: collectieve schuld bestaat niet.

Maar wat met collectieve verantwoordelijkheid? Ik wil nog eens terugkomen op de holocaust omdat het een treffend voorbeeld is voor deze discussie. De holocaust was een ‘human made disaster’. Het was geen tsunami, mensen hebben het gedaan. Er was blijkbaar een context waarin mensen het nodig vonden om een massamoord te plannen en uit te voeren op andere mensen. Wat met de collectieve verantwoordelijkheid? Ik wil ook hulde brengen aan Willy Brandt die met zijn beroemde knieval de collectieve verantwoordelijkheid heeft opgenomen. Zelf was hij een slachtoffer van de nazi's. Hij was de best geplaatste persoon en politiek erg moedig om de collectieve verantwoordelijkheid op te nemen.

Hoe is het mogelijk dat dergelijke zaken gebeuren? Hoe is het mogelijk dat er blind geweld is waarbij mensen anderen als ongedierte beschouwen? Hoe is het mogelijk dat mensen een geweer kopen, dat richten op een tweejarig meisje en de trekker overhalen? Hoe kan dat? Hoe is dat mogelijk? Het is ook een vraag die premier Verhofstadt zicht heeft gesteld bij de opening van Yad Vashem in Jeruzalem waar hij naar de foto wees van een joods jongetje dat werd opgepakt voor deportatie. Hij las in de ogen van dat jongetje de vraag: ‘waarom?’. Een vraag die hij niet kon beantwoorden. Nochtans denk ik dat er een antwoord bestaat op die vraag, maar we moeten die niet zoeken in de ogen van dat jongetje. Het antwoord ligt in de ogen van de Duitse soldaat die hem oppakt: het daderperspectief in plaats van het slachtofferperspectief.

Het slachtofferperspectief leidt tot emotie, tot woede en verdriet. Wie de beelden van de begrafenis van Luna heeft gezien en wie geen onmens is, zal die emoties hebben gevoeld: woede en verdriet. Ik zag Tom Lanoye, met wie ik het zelden eens ben, die zegde dat hij had geweend als een oude trut. Buiten het woordgebruik kon ik me daar perfect bij aansluiten. Wie geen onmens is, van welke ideologische overtuiging ook, voelde woede en verdriet vanuit het perspectief van de slachtoffers. Dat leidt tot emotie.

Het daderperspectief, dat we veel te vaak over het hoofd zien, leidt tot inzicht: inzicht over het waarom, over de collectieve verantwoordelijkheid, tenminste als men de moeite neemt over de emotie te stappen en de zaken ernstig te bekijken. Wat levert dit op als we het toepassen op deze zaak? Zeer zeker reflecties over racisme en onverdraagzaamheid. Als we het echter daarbij laten, dan maken we er ons ontzettend gemakkelijk vanaf. Er zijn mensen die naar het nazi-verleden kijken en zeggen dat de nazi's beesten

waren. Dat sust onze gemoedsrust: het waren geen mensen, dus we moeten ze niet meer op die schaal beoordelen. Dat levert eigenlijk niets op. Het mag vandaag ook niet volstaan om met de vinger te wijzen naar één partij en te zeggen dat daarmee de collectieve verantwoordelijkheid is afgedaan. Daarmee is ons geweten gesust, maar het is de barometer die op slecht weer staat, uit het raam smijten en hopen dat het dan beter wordt.

Spreeken over collectieve verantwoordelijkheid inzake racisme vergt de moed om heel wat dingen onder ogen te nemen. De historische fout die deze samenleving heeft gemaakt bij de recentste migratiegolven in de jaren vijftig en zestig. De fout dat deze migranten zouden terugkeren, wat niet is gebeurd. Er werd aangenomen dat als ze zouden blijven, ze vanzelf onze manier van leven zouden overnemen, vanuit het superioriteitsgevoel dat er toen heerste. Er werd zelfs niet over gereflecteerd. Er was een totale onderschatting van het culturele verschil, de totale miskenning van de problemen die eruit zijn voortgekomen.

Er was geen inburgeringsbeleid, er is niet eens uitgesproken wat van deze mensen werd verwacht. Beleid wordt er pas vandaag gevoerd. Nu, in 2006, beschikt Vlaanderen over de instrumenten. We beginnen er aan. We hebben in de schaduw van wat is gebeurd, minister Keulen horen zeggen dat er eindelijk wat vaart komt in het beleid.

We zijn echter veertig jaar later. Nochtans waren de gevolgen al langer zichtbaar: de groei van gettowijken in onze steden, een zeer snelle verandering van het stedelijke weefsel en mensen die zich door de traditionele politiek achtergelaten voelden. Die fenomenen kennen we al langer dan vandaag. Ons onvermogen om het talent dat bij nieuwkomers aanwezig is, te ontginnen. Dat is een ontzettende verspilling. De cijfers van het Oesorapport zijn nog maar pas gepubliceerd. De attitudeproblemen bij veel jongeren van allochtone afkomst, vooral jongens, kennen we al langer dan vandaag. We kunnen zo nog even doorgaan. We hebben het laten liggen.

De Vlaming heeft gereageerd door het aankweken van vooroordelen tegen deze groep mensen, die fysiek in het straatbeeld aanwijsbaar zijn en zich via hun achternaam van de autochtonen onderscheiden. De Vlamingen hebben vooroordelen aangekweekt, maar ik zou dat geen racisme durven noemen. Het is wel een spiraal van een negatieve dynamiek geworden die versterkend werkt en alsmaar voort heeft

gewoekerd. Daar ligt de collectieve verantwoordelijkheid voor het racisme. We moeten ons er niet al te gemakkelijk vanaf maken.

Tot slot blijft de vraag open waar de oplossing ligt. Gemakkelijke antwoorden zijn er niet, laat staan sexy antwoorden. Ik stoer mij aan het feit dat sommige mensen vinden dat zeer ingewikkelde problemen die over veertig jaar zijn gegroeid, bij wijze van spreken met één vingerknip kunnen worden opgelost. Laten we dat discours overlaten aan degenen die zich op dat vlak verdienstelijk hebben gemaakt. Ik bedoel het wel ironisch.

We moeten een kanteling van het beleid bewerkstelligen. Die kanteling is in Vlaanderen mentaal eindelijk begonnen. De Vlaamse Regering voert op vele terreinen een beleid. We kunnen nog lang discussieren of we dat op individuele basis moeten aanpakken of in groep. Neem me niet kwalijk dat ik dit een valse discussie vind.

Daarstraks is nog verwezen naar een onafhankelijk Vlaanderen, als een soort van irreële projectie, dat onze problemen zou oplossen. Dat heeft me gestoord. Als ik naar de federale overheid kijk, zie ik deze kanteling absoluut niet. Wij moeten blijkbaar een compromis uitwerken met een ander land dat mentaal de kanteling nog niet heeft doorgemaakt. Dat is zijn goed recht, maar wij zijn er wel het slachtoffer van. Wat is federaal geproduceerd? De snel-Belg-wet. Daar bestond in Vlaanderen geen draagvlak voor. Een halfslachtig vreemdelingenstemrecht waar in Vlaanderen evenmin een draagvlak voor bestond. Een blokkering van de wapenwet die pas is opgeheven toen de slachtoffers er al lagen. Een blokkering van het jeugdsanctierecht: na een processie van Echternach is men uiteindelijk bij een Belgisch compromis aanbeland. We moeten er misschien blij mee zijn, maar ik hoorde mijn burgemeester graag zeggen dat er een cel Jeugdcriminaliteit bestaat die deze zaken aanpakt.

Ik ben met de mensen gaan praten en was onder de indruk: tot 85 percent van de zaken wordt opgelost. Nergens stelt men een grotere ophelderinggraad vast. Ze zullen u ook verhalen vertellen over de totale straffeloosheid, die compleet demotiverend werkt. Jongeren die voor drie dagen met een werkstraf naar een jeugdboerderij worden gestuurd, tijdens hun eerste dag beesten de nek omwringen – een waar gebeurd verhaal – opnieuw voor de jeugdrechter verschijnen en veroordeeld worden tot negen dagen

jeugdboerderij. Dat gebeurt in Antwerpen. Er heerst totale straffeloosheid en op federaal niveau botsen we op een muur. Men ziet er niet dat Vlaanderen vragende partij is voor een echt jeugdsanctierecht en dat daarover ook een consensus is gegroeid.

De asielpcedure die maar niet hervormd geraakt, de niet-omzetting van de Europese richtlijn betreffende volgmigratie, een ware kanker voor inburgering en migratie. Dat zien we vanuit de Belgische overheid. We zien ook dat de sociaal-economische vooruitgang van deze groepen zodanig moeilijk verloopt dat een echt activeringsbeleid federaal ook op blokkeringen botst.

Is het dan zo verwonderlijk dat bij iedere verkiezing de Vlaming zijn middelvinger wat hoger naar ons opsteekt? Ik kijk daar niet van op. Ik kijk evenmin op van het feit dat vele allochtone jongeren vatbaar zijn geworden voor een discours dat hen degradeert tot slachtoffers van een alomtegenwoordig racisme.

Ik denk, tot slot, dat we het debat over de collectieve verantwoordelijkheid niet mogen afsluiten met een geheven vingertje naar wie op een onverantwoordelijke manier aan politiek doet. Sommige mensen hebben het graag over mestkevers. Ze moeten evenwel beseffen dat de kevers de mest niet produceren. De kevers leven er enkel van. Daar mag het niet bij blijven. Vlaanderen moet de instrumenten krijgen om een volgehouden beleid te voeren en de problemen aan te pakken. We moeten hiermee aan de slag gaan. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Van Eyken heeft het woord.

De heer Christian Van Eyken: Mijnheer de voorzitter, ik stel met veel genoegen vast dat tot nu toe een grote sereniteit heeft geheerst in het debat over de gebeurtenissen van de voorbije weken en maanden. We moeten trachten hier lessen uit te trekken voor de toekomst. Als beleidsverantwoordelijken moeten we een antwoord bieden op de maatschappelijke fenomenen die een gevaar voor de andere leden van de samenleving betekenen.

We worden spijtig genoeg al jaren met geweld en met racisme geconfronteerd. De laatste tijd heeft dit effectief buitengewone proporties aangenomen. Een jongen wordt in een station neergestoken omdat hij een mp3-speler bezit. Een jonge vrouw wordt neergeschoten omdat ze een hoofddoek draagt. Een andere vrouw wordt even verder neergeschoten omdat ze zwart is. Een klein meisje dat naast haar

loopt, wordt neergeschoten omdat ze op het verkeerde ogenblik op de verkeerde plaats is.

Waar is dit geweld aan te wijten? Is dit eigen aan Vlaanderen of aan België? Neen, zeker niet. We worden er echter met onze neus op gedrukt en we moeten proberen er iets aan te doen. We zijn niet persoonlijk verantwoordelijk voor wat er is gebeurd. We kunnen evenwel meehelpen aan het indijken van het geweld. Onverdraagzaamheid, racisme, gebrek aan respect voor andermans religie, huidskleur, afkomst of taal zijn zaken die geweld in de hand werken. We leven in een welvaartstaat. Ons land is een aantrekkingspool voor veel mensen uit andere culturen en wereldstreken die het in hun eigen land niet zo goed hebben. Ze trachten in ons land een beter leven voor hun gezin op te bouwen. We zijn gastvrij, maar we moeten door middel van solidariteit tevens trachten die mensen te helpen om zich ook in hun eigen land goed te voelen. Indien ze zich in hun eigen land zouden kunnen ontwikkelen, zou de kans kleiner zijn dat ze hun geluk elders moeten zoeken.

Indien iedereen ervoor openstaat, kan een multiculturele samenleving een verrijking vormen. De verschillende culturen moeten de tijd nemen elkaar te leren kennen, elkaars godsdienst te respecteren en elkaars gebruiken te begrijpen. Scholen, wijkwerkingen en ontmoetingscentra vormen hiervoor de ideale plaats. Ook binnen het gezin moeten kinderen het gevoel krijgen dat 'de anderen' niet altijd 'de slechten' zijn. Ouders moeten hun kinderen in een verdraagzaam klimaat opvoeden. Of het nu de ouders, de vrienden, een politieke partij of anderen zijn die tot racisme aanzetten, de gevolgen blijven altijd dramatisch. Wie haat zaait, zal geweld oogsten. Dit is jammer genoeg onlangs opnieuw bewezen.

Racisme is vaak op een angst voor het onbekende gestoeld. Mensen hebben vooroordelen ten aanzien van iets dat ze niet kennen. Clichés als 'de vreemdelingen zijn een gevaar voor onze maatschappij' of 'indien de vreemdelingen er niet zouden zijn, zou het veiliger zijn' zijn een goedkope manier om mensen ervan te overtuigen dat racisme aanvaardbaar is.

Het Vlaams Belang heeft enkele weken geleden, naar aanleiding van de moord op Joe Van Holsbeeck, zelfs nog verklaard op een van haar bijeenkomsten dat strafkampen zouden moeten worden ingericht om het probleem van de allochtonen aan te pakken.

Door zulke uitspraken zullen sommige, misschien lichtzinnige, mensen denken dat ze het recht in eigen handen kunnen nemen.

Het zou echter te gemakkelijk zijn om een paar mensen met de vinger te wijzen. Racisme werd veel te lang stilzwijgend gedoogd. Allochtonen worden sociaal gediscrimineerd op de arbeidsmarkt, op de werkvloer en voor het bekomen van een sociale woning. Ze worden gediscrimineerd omwille van hun huidskleur, hun naam, hun uiterlijk en hun afkomst.

Minister Marino Keulen: Mijnheer Van Eyken, u zegt dat ze worden gediscrimineerd als ze een sociale woning willen. Wat bedoelt u daarmee?

De heer Christian Van Eyken: Sommige bevolkingsgroepen kunnen niet terecht in sommige woningen.

Minister Marino Keulen: Wat bedoelt u als u verwijst naar de sociale huisvesting? Woonbehoefte en inkomen zijn objectieve, meetbare en controleerbare criteria. Waar situeert zich de discriminatie in de sector van de sociale huisvesting?

De heer Christian Van Eyken: Ik heb niet verwezen naar de sociale huisvesting. Ik heb gesproken over discriminatie op het gebied van huisvesting. Ik stel vast dat deze mensen in getto's worden geduwd.

Mensen schrikken al lang niet meer van haatdragende uitingen tegen allochtonen, vluchtelingen en asielzoekers. Deze uitingen zijn jammer genoeg ingeburgerd.

We hebben totnogtoe het racisme al te vaak met woorden bestreden, maar te weinig met daden. Als we voor onze kinderen een democratische leefomgeving wensen, moet het racisme een halt worden toegeroepen. Daarom moet met alle juridische middelen worden gestreden tegen partijen of mandatarissen die haatdragende en racistische uitspraken doen. Deze personen verschuilen zich te vaak achter de vrijheid van meningsuiting om hun racistische uitspraken goed te praten. De vrijheid van de ene begint waar die van de andere wordt beknot.

De strijd tegen discriminatie moet nog strenger worden. Er moet worden geprobeerd om de verdoken discriminatie aan te pakken, bijvoorbeeld van scholen die allochtone kinderen weigeren omwille van allerlei drogredenen en van werkgevers die niet ingaan op kandidaturen van allochtonen.

Tot slot moet het racistische discours worden aangepakt. Hierbij spelen ook de media een grote rol. Racisme begint met het bestempelen van anderen

als luiaards, profiteurs en parasieten. In scholen, op straat, op het werk en in het ontspanningsleven moet worden gewerkt aan racisme- en geweldbestrijding, door de dialoog aan te gaan met anderen. (*Applaus bij sp.a-spirit en Groen!*)

De voorzitter: De heer Lauwers heeft het woord.

De heer Herman Lauwers: Mijnheer de voorzitter, dames en heren ministers, collega's, sommige mensen zullen – door omstandigheden en misschien met doodsverachting –, het doden van anonieme, symbolische anderen een vergelding vinden voor de eigen miskenning, achterstelling en radeloosheid.

Er is wellicht weinig verschil tussen de psychologie van een islamitisch zelfmoordcommando en die van de recente straatmoorden in Antwerpen, net zoals er wellicht ook weinig psychologisch verschil is in de hoofden van skinheads in Brugge en de moordenaars van Joe Van Holsbeek. Het gaat meestal om mensen met een zwakker ego en een laag zelfbeeld. Zulke mensen zullen er altijd zijn.

Het moorddadige geweld van de laatste weken en maanden is steeds een conflict geweest tussen autochtonen en allochtonen. Dat gebeurde in twee richtingen. Dat is niet toevallig, want Vlaanderen en Europa zitten in een overgangsgebied van beschavingen door emigraties vanuit Afrika en Azië en door de vrije toegang van steeds meer Europese burgers. Dat leidt tot cultuurschokken, tot rivaliteit op de arbeidsmarkt, zowel de witte als de zwarte. Dat leidt tot huisvestingsproblemen en tot een nieuw proletariaat.

Politici, maar ook opiniemakers zoals journalisten en organisaties, die dit niet willen zien als de oorzaak van problemen en alles met de mantel der liefde en verdraagzaamheid willen bedekken, zijn naïef en onverantwoordelijk bezig. Misschien zijn onze immigratiewetten iets te soepel voor degenen die ze willen misbruiken. Onze asielprocedures zijn inderdaad te langdurig om uiteindelijk nog een weigering te kunnen handhaven zonder mensen te dwingen tot illegaliteit. Dat is allemaal juist, maar politici, opiniemakers en bedrijfsleiders die over allochtonen voortdurend een stigmatiserend taalgebruik hantieren, waarbij ze bijna allemaal als profiteurs, luiaards en dieven worden voorgesteld, faciliteren bij mensen met een laag zelfbeeld natuurlijk de haat of de innerlijke agressie ten opzichte van de symbolische vijand, alsof die dan de oorzaak is van hun zwak-

te. In die zin is het waar en onontkenbaar dat wie wind zaait, storm oogst. Daar is geen speld tussen te krijgen. Maar dat is niet alleen een fenomeen van extreemrechts. Sommige werkgevers, sommige lokale politici van andere partijen hanteren een even agressief taalgebruik. 'Ze moeten zich aanpassen!' Maar wat betekent dat? 'Ze moeten werken!' Ja, maar ze krijgen geen werk. 'Ze moeten belastingen betalen en sociale zekerheid!' Ja, maar dan moeten ze eerst wit werk hebben.

Het is hier al gezegd: het gaat over 'zij' tegenover 'wij'. 'Wij' zijn de Vlamingen, de braven. 'Zij' zijn de allochtonen, de fraudeurs. Nochtans zijn er onder die Vlamingen ook heel wat fraudeurs, en ook heel wat brave mensen onder de vreemdelingen. Veel politici en opiniemakers spreken over 'wij' en 'zij'. We doen het wellicht zelfs onbewust en te goeder trouw, alsof die diversiteit een bedreiging is.

'Ze moeten zich aan de wet houden!' Ja, natuurlijk. 'Ze moeten zich aan onze opvatting houden over de verhouding tussen geloof en staat!' Ja. Aan onze eetgewoonten? Neen. Aan onze kleding? Neen. Wij maken ons nu allemaal druk over hoofddoeken, terwijl we allemaal wel een tante non of nonkel pater hebben gehad met een kap en een pij. Dat is geen vijftig jaar geleden. 'Zij moeten zich aanpassen, wij niet.' Begrijp me niet verkeerd, ik sta voor 100 procent achter het inburgeringsbeleid. Ik heb dit thema als eerste in dit parlement in 1992 al aangekaart, samen met de heer Sauwens. Dat is 14 jaar geleden. Dat inburgeringsbeleid is echter niet genoeg.

Het spijt me, maar ik heb dat hier ook verschillende malen op deze tribune gezegd: inburgering alleen als beleid is doen alsof allochtone nieuwkomers individuen zijn die we eens door een stoomcursus halen en die dan geacht worden opeens Vlaamse burgers te zijn. Mensen hebben ook een groepsidentiteit, als gelovigen, als taalverwanten, als landgenoten, als cultuurverwanten. Verwachten dat ze die zomaar zouden opgeven, is uitgaan van een zeer individualistische visie op maatschappij en cultuur. Mensen emanciperen ook in groep en niet uitsluitend als individu. Dat geldt zowel voor de Vlamingen van vandaag als voor de allochtonen. Dat heeft voor de Vlamingen ook voortdurend zo gewerkt in het verleden: in de periode van de arbeidersemancipatie, in de periode van de vrouwenemancipatie, op het ogenblik dat mensen moesten leren leven met een nieuwe seksuele moraal en dergelijke. Toen waren het de grote vrouwenbewegingen, zoals de KAV, de Socia-

listische Vrouwen en de Bond voor Grote en Jonge Gezinnen, die ervoor hebben gezorgd dat ouders uiteindelijk hun kinderen zijn beginnen te begrijpen. Dat gebeurt in groep, dat gebeurt niet alleen als individu, want als individu kan of durf je die stap niet altijd zetten.

Naast inburgering is dus ook nog een intercultureel beleid nodig. Het erkennen van die diversiteit hoeft geen bedreiging te zijn, als Vlaanderen er tenminste toe bereid is die mensen dan ook echt gelijke kansen te geven. Ik ben daarin niet naïef. Ik weet dat diversiteit vandaag problemen oplevert. Ik ben een meer dan bewuste Vlaming, ik doe niet aan cultuurrelativisme, maar het willen ontkennen of willen uitvaagen van de diversiteit, is een kapitale fout, ook een kapitale denkfout, want zo werken emancipatie en integratie niet. Politici en opiniemakers – ik bedoel daarmee journalisten –, organisaties, middenveld en werkgevers staan voor de keuze: ofwel meedrijven op de begrijpelijke angst van vele kiezers, de angst voor het vreemde, de angst voor de verandering, de angst voor de eigen veiligheid, ofwel leiding geven. Het is het verschil tussen politiek surfen op de onderbuik van de kiezers of politieke verantwoordelijkheid opnemen. Ik beseft dat dit in een omgeving van kiesplicht moet gebeuren met 'rijden en omzien'.

Collega's, mag ik toch eventjes opmerken dat het slechts anderhalf jaar geleden is dat twee federale collega's, de heer Lambert en de heer Bex, hier om de hoek in de Koningstraat een jachtgeweer zijn gaan kopen en daarmee doodleuk een persconferentie hebben gegeven. Dat kon toen. Men reageerde toen echter als volgt: dat is weer een leuk stuntje van dat partijtje. De heer Lambert en de heer Bex hadden toen echter wel gelijk. We hadden niet te vroeg gelijk, de wet kwam te laat. Hetzelfde geldt volgens mij voor het interculturele beleid. We hebben al een aantal voorstellen, zoals het zeventigpuntenprogramma, gedaan inzake intercultureel beleid. Het gaat hierbij niet om dom, naïef allochtonengeknuffel of gepamper. Ik denk onder andere aan de versterking van het taalbeleid, want wij zijn al te snel tevreden als kinderen of volwassenen een beetje Antwerps praten, hoewel dit onvoldoende is om mee te kunnen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Het taalbeleid is een van de belangrijkste basissen voor verdere integratie en emancipatie. Ik denk bijvoorbeeld ook aan opvoedingswinkels voor allochtone ouders door allochtonen. Er zitten een aantal voorstellen in van binnenstedelijk beleid omtrent de interculturele dialoog van lokale zelforganisaties. Die lokale zelforga-

nisaties mogen dus inderdaad worden gesubsidieerd, maar niet voor het opbouwen van de verticale zuil ervan.

Er is een zeer groot verschil tussen een multicultureel beleid en een intercultureel beleid. We maken dat onderscheid veel te weinig.

Ik ben van oordeel dat politici meer leiding moeten geven en minder bang moeten zijn van hun kiezers. Vroeger zeiden politici misschien te veel wat mensen moesten denken, maar vandaag volgen politici te veel wat de mensen vrezen.

Het is natuurlijk allemaal een kwestie van beschaving en cultuur. Het is zoals het verschil tussen de Atheners en de Spartanen of tussen de Grieken en de Romeinen.

Als we zelfs bij miniemen en kadetten de fysieke en de verbale agressie en het racisme op voetbalvelden tolereren, als ouders, trainers en scheidrechters daar nauwelijks opmerkingen over maken en het zelfs normaal vinden, en als parlementsleden de premier een geschoren konijn, een chocovriend of een islamknuffelaar mogen noemen, daarvoor applaus krijgen en daarmee de krantenkoppen halen, waarom zouden een paar jongens uit het deeltijds beroeps- onderwijs dan niet op de vuist gaan met een Tunesische jongen omdat die geen bier wil drinken en geen curryworst wil eten? Ik vraag het u. (*Applaus bij de meerderheid en Groen!*)

De voorzitter: Minister-president Leterme heeft het woord.

Minister-president Yves Leterme: Mijnheer de voorzitter, collega's, het debat dat hier wordt gevoerd, is nodig en nuttig. Het is nodig omdat we niet konden en kunnen overgaan tot de orde van de dag na de afschuwelijke feiten die zich in Antwerpen hebben afgespeeld en na de opstoten van racisme en zinloos geweld die de afgelopen weken in Vlaanderen het daglicht hebben gezien. Uit respect voor Luna en Oulemata, uit respect voor Songul, die nog om haar leven strijdt, en uit respect voor alle andere mensen die slachtoffer zijn van dit geweld, kon en kan dit parlement niet zomaar overgaan tot de orde van de dag. Het zijn immers mensen van bij ons, landgenoten en Vlamingen.

Het debat is ook nuttig. Uit de sereniteit waarmee het op enkele uitzonderingen na is gevoerd en uit de

dingen die er werden gezegd, zijn kansen te puren om de samenleving te verbeteren. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid opnemen en meer inspanningen leveren voor een betere samenleving.

De verantwoordelijkheid stopt niet bij de overheid. Er is vandaag, algemeen gesproken, te veel haat en agressie in de Vlaamse samenleving. Geen enkel motief kan de afschuwelijke moorden rechtvaardigen, maar het is duidelijk dat we verder moeten durven kijken zonder te vervallen in zinloze analyses. We moeten verder durven kijken dan de daden van losgeslagen individuen. Ik hoop dat het losgeslagen individuen waren.

We moeten ook de diepere ontwikkelingen in de Vlaamse samenleving van 2006 onder ogen durven zien. Het komt erop aan daaruit zoveel mogelijk juiste conclusies te trekken en naar die conclusies te handelen.

Het is evident dat het moeizaam samenleven van mensen van een verschillende etnische oorsprong een van de broeihaarden van de toenemende agressie en de toenemende haat is. Ook daar kunnen we de maatschappelijke problemen niet toe herleiden.

Daartoe kunnen de maatschappelijke problemen echter al evenmin worden herleid. Ook tussen mensen met volledig Vlaamse wortels, ook in uitsluitend blanke wijken in onze steden en binnen uitsluitend Vlaamse groepen en in Vlaamse gezinnen, is er steeds meer agressie en een afname van onderling respect.

Ik wil het debat over racisme niet ontvluchten, maar misschien moeten we het ook eens hebben over de individualiserende ontwikkelingen in onze samenleving, waardoor samenleven uiteindelijk te veel naast elkaar leven is geworden. Het is een samenleving waar het zelfbeschikkende 'ik' op den duur de enige norm is, en consumentisme de enige waarde. Het is een vereenzamende samenleving, waarin de zo geroemde verdraagzaamheid is omgeslagen in volstrekte onverschilligheid voor wat er rondom ons gebeurt.

In een dergelijke samenleving van – per definitie, voor mensen die het moeilijk hebben – ingehouden agressie en angst, en ook van ontrafelde samenlevingsverbanden, leidt het multi-etnische samenleven, dat per definitie al moeilijk is, hoe dan ook tot nog meer spanningen. Al te eenzijdig de grote kansen

van de multiculturele feitelijkheid van onze samenleving in ogenschouw nemen, waarbij men onvoldoende oog heeft voor de problemen die dat met zich meebrengt, is daar geen voldoende antwoord op.

Anderzijds is de domme en simplistische retoriek van xenofobie en racisme al evenmin een antwoord. Ze deelt mensen op in wie erbij hoort en wie niet, in 'wij' en 'zij'. Dit is de negatie van de Vlaamse samenleving die wij wensen. We mogen dus daadwerkelijk geen racisme dulden, in welke vorm dan ook. We moeten intolerant zijn voor racisme, omdat racisme de grenzen van wat wij tolerantie mogen noemen ver te buiten gaat.

Naar aanleiding van dit debat en ingaand op een aantal opmerkingen terzake, zal minister Van Brempt, in het kader van de omzetting van een Europese richtlijn, binnenkort een ontwerp van kaderdecreet van Vlaams beleid, ook tegen racisme, voorleggen. Zij en ikzelf zijn graag bereid om naar aanleiding daarvan een aantal opmerkingen, onder meer van mevrouw Dua, ter harte te nemen en te bekijken hoe we ze kunnen integreren in de concrete maatregelen die we zullen voorstellen.

Het is gezegd door mevrouw Berx: in de Vlaamse samenleving staan vandaag aan beide zijden groepen mensen die zich verongelijkt voelen, en niet altijd ten onrechte. Aan de ene kant hebben we Vlaamse mensen, wier gevoelens van ergernis over vandalisme, overlast en een gebrek aan respect, vaak bij gebrek aan mondigheid of omdat er geen uitweg voor is, omslaan in haat en frustratie, onder meer ook vaak omdat er geen gevolg wordt gegeven aan hun klachten. Die mensen gaan dan, al dan niet terecht, wat hun gebeurt toeschrijven aan individuen, die worden herleid tot de groep waartoe ze behoren. In vele gevallen is dat de etnische groep.

Aan de andere kant staan dan de allochtone mensen, goede en minder goede, die zich ook onterecht op één hoop gegooid voelen met een minderheid van losgeslagen jongeren in hun midden.

Het is die groeiende tweedeling, het zich opstellen van die twee blokken tegenover elkaar, die moet worden overstegen, en het is vooral die wederzijdse agressiviteit die moet worden doorbroken. Dat moet uiteraard gebeuren door politiek en gerecht, door de overheid, maar ook door zowel de samenleving als geheel als door zoveel mogelijk mensen afzonderlijk.

Na de moord op Joe Van Holsbeeck in het Brusselse Centraal Station heb ik hier op 26 april namens de

Vlaamse Regering gezegd dat wij, inzake samenlevingsproblemen en binnen onze bevoegdheden, willen werken aan drie assen aan maatregelen, die overigens de uitvoering zijn van het regeerakkoord. We hebben niet gewacht op deze pijnlijke gebeurtenissen om voor dit beleid te kiezen.

Die drie assen draaien ten eerste om het versterken van de opvoedingsondersteuning, naast kennisoverdracht. Overal waar er aan opvoeding wordt gedaan, of zou moeten worden gedaan, moeten we zorgen voor ondersteuning door het Vlaams beleid. Ten tweede gaat het om maatregelen die samenhangen met een alertere houding van de samenleving. De samenleving moet immers beter en zorgvuldiger jeugdcriminaliteit voorkomen en opvolgen. Ten derde gaat het om maatregelen ter bevordering van de integratie en de sociale samenhang in onze samenleving.

Met de investeringen in opvoedingsondersteuning waartoe we op voorstel van minister Vervotte vorig jaar hebben beslist, willen we de opvoedingsvaardigheden van ouders versterken. In het algemeen moeten opvoeding en de problemen die daarmee samenhangen, veel meer bespreekbaar zijn in onze samenleving. In die samenleving is opvoeding trouwens door allerlei oorzaken alsmaar minder vanzelfsprekend.

In dat kader moeten we het gezin in al zijn verschijningsvormen en de ouder-kindrelatie in het bijzonder opnieuw de waarde toekennen die ze verdienen. De overdracht van waarden en normen gebeurt niet op de eerste plaats door de overheid, maar in een opvoedingsrelatie, en dus op de eerste plaats in een gezin en tussen ouders en kinderen. Beseffen dat samenleven en het leven op zich niet alleen rechten inhouden, maar ook plichten met zich meebrengen, ervaren mensen vooreerst thuis. Respect voor de medemens, relatiebekwaamheid en mondigheid in de goede zin van het woord worden allereerst ontwikkeld in thuisrelaties. Precies omdat normvervaging, gebrek aan plichtsbesef en relatiearmoede behoren tot de maatschappelijke kwalen van vandaag, moeten onze gezinnen en ouders ondersteund worden.

Naast het gezin is de school een tweede belangrijk opvoedingsmilieu. Net zoals voor ouders die het beste van zichzelf geven om hun kinderen goed op te voeden, heb ik zeer grote waardering voor de leraars, directies en opvoeders die vandaag in onze onderwijsinstellingen, niet op papier en niet naar aanleiding van een politiek debat, maar dag in dag

uit worden geconfronteerd met de problemen die samenhangen met de opvoeding van nieuwe generaties in Vlaanderen anno 2006. We moeten durven vaststellen, en we doen dat samen met die mensen, dat spijbelen, pesten, geweld en overdreven juridische betwistingen van het gezag van leraars het respect voor het normenkader op school hebben ondermijnd en nog ondermijnen.

Met de ondersteunende en preventieve maatregelen op initiatief van minister Vandenbroucke, moeten we de participatie van alle actoren aan de schoolgemeenschap bevorderen, maar moeten we er vooral voor zorgen dat elkeen in, om en rond de school zijn of haar verantwoordelijkheid kan nemen. Ouders moeten aangemoedigd worden om interesse te betonen voor wat er in de school gebeurt, te participeren aan het schoolgebeuren en – nog fundamenteeler – hun kinderen vanaf jonge leeftijd aan de school te laten deelnemen. De school kan dat niet alleen afdwingen. Scholen moeten redescholen zijn, maar moeten ook een breed bondgenootschap kunnen vinden in de samenleving. Daar moeten we in de toekomst meer aandacht aan besteden. Gisteren nog hebben we dat met onze collega's van de federale regering besproken.

Wanneer het dan toch fout loopt, moet er vooral kortdaat ingegrepen worden. Minister Vandenbroucke heeft in zijn zogenaamde spijbelnota duidelijk gemaakt dat de vrijblijvende aanpak echt tot het verleden moet behoren. Er worden ook voorstellen gedaan om de deeltijdse leerplicht om te vormen tot een voltijds engagement, niet alleen op papier, maar ook in de praktijk, waarbij scholing enerzijds en arbeidsgerelateerde activiteiten anderzijds elkaar daadwerkelijk aflossen. We maken van jongeren van vijftien tot zestien jaar geen verantwoordelijke volwassenen door ze twee dagen per week naar school te halen en ze voor het overige drie dagen in de week doelloos op straat te laten rondlopen.

De middelen en mogelijkheden voor schoolvervangende programma's voor jongeren die een zogenaamde time-out nodig hebben, zullen daarom worden verdubbeld, met onder andere meer middelen voor kortlopende schoolvervangende programma's en het zogenaamd herstelgericht groepsoverleg.

De doelstelling is de reïntegratie van de jongeren in de school. Ook in het arbeidsmarktbeleid voeren we een doelgroepenbeleid met rechten en plichten.

Dames en heren, integratie – en dus geen assimilatie – is het kernbegrip voor de aanpak van de multi-

etnische realiteit die anno 2006 onontkoombaar is. Integratie gaat om rechten en plichten. Integratie betekent ook het hebben van respect voor mensen en het duidelijk maken aan die mensen dat ze het recht hebben om zichzelf te zijn en om hun identiteit te bewaren. Natuurlijk hebben ze ook de plicht om de dragende waarden en spelregels van deze samenleving te onderschrijven.

Vorige week vrijdag werd op initiatief van minister Keulen het ontwerp tot wijziging van het inburgeringsdecreet door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Ondertussen heeft hij verslag kunnen uitbrengen over de vorderingen die we maken in aantallen en in budgettaire inspanningen – het volstaat immers niet om dingen te zeggen, we moeten ze ook doen. Het inburgeringsdecreet verplicht alle nieuwkomers die zich permanent en legaal willen vestigen, om een inburgeringstraject te volgen. We moeten ze daartoe natuurlijk ook de kans geven en dat gebeurt nu. De inburgering volgens het decreet verloopt via een driedelig traject: lessen Nederlands voor anderstaligen als basis, de effectieve toeleiding naar de arbeidsmarkt en de cursus maatschappelijk oriëntatie.

Kreten zoals 'Vlaanderen aan de Vlamingen' en 'Ze moeten Vlamingen zijn tussen de Vlamingen' gaan voorbij aan de realiteit van de diversiteit. Het klopt wat de heer Janssens heeft gezegd: tot op vandaag hebben we de kansen die de onomkeerbare realiteit van de diversiteit van de Vlaamse samenleving ons biedt, onvoldoende gegrepen. We zullen dat pas voldoende kunnen doen als we ten aanzien van de diversiteit de kansen zien, maar ook beseffen dat samenleven in diversiteit echt een werkwoord is – en dit is meer dan een slogan. Er moeten inspanningen geleverd worden om de diversiteit effectief waar te maken, te 'verzilveren'.

Enkel een alerte samenleving kan ondersteuning en een bevorderend beleid koppelen aan waakzaamheid. Het alerte bestuur dat we nodig hebben, heeft een beleid dat resoluut ondersteunt, maar dat waar nodig ook sanctioneert. Gisteren hebben we met de federale regering afspraken gemaakt over een stappenplan inzake de implementatie van het nieuwe jeugdsanctierecht. Ik hoop dat we de sereniteit opnieuw kunnen vinden in dit ontzettend belangrijke debat zodat elkeen van goede wil is om het in realiteit om te zetten en ervoor te zorgen dat het jeugdsanctierecht concrete vorm krijgt.

Daarnaast wil de Vlaamse Regering binnen haar bevoegdheid verder alle instrumenten aanwenden om de troeven van onze steden te versterken. Daar-

bij moeten alle beleidsmiddelen worden gemobiliseerd om ze lokaal maximaal te laten renderen, zo dicht mogelijk bij de mensen en op maat. De afgelopen maanden is ook gebleken dat de Vlaamse Regering ten aanzien van grote steden echt een partner kan zijn in de zoektocht naar goede oplossingen, rekening houdend met de specifieke samenlevingsproblemen die zich in een grootstedelijk milieu al te scherp stellen, en bereid is om daar de nodige middelen naast te plaatsen.

Dames en heren, ondersteunende maatregelen baten niet als ze niet volledig sporen met een positief maatschappelijk klimaat. Het zijn trouwens niet wij, het is niet louter de overheid of de politiek die beslist over de samenleving, maar de samenleving zelf: de mannen en vrouwen, de jongeren en kinderen in hun veelvormige en veelkleurige verbanden. Niet alleen de politiek draagt de verantwoordelijkheid voor de Vlaamse samenleving van vandaag en morgen, maar de hele samenleving is verantwoordelijk. Dat is iets anders dan een schuldvraag.

Vanuit het besef dat we geen losse individuen zijn die contracten afsluiten, de ene keer met de staat, de andere keer met de overheid, moet het engagement dat mensen in groep aangaan en dat op een open manier gericht is tot de samenleving, maximaal bevorderd en gesteund worden. De honderden organisaties, verenigingen, groepen en clubs gericht tot iedereen, van kinderen tot senioren, verdienen misschien nog iets meer waardering en steun.

Daarom zal ik de komende weken, mede op initiatief van minister Anciaux en samen met hem, een partner zijn van het middenveld om actie te voeren voor een actiever burgerschap, voor inburgering, voor tolerantie en voor een warme samenleving.

Respect in een samenleving begint wanneer we elkaar echt ontmoeten. Het zit in de etymologie: wanneer mensen onbevangen naar elkaar durven kijken als het niet is omdat het moet, als het niet is omdat de overheid of de markt het oplegt. Voor het respect dat de basishouding is in een samenleving die elke mens in zijn unieke waardigheid wil herkennen, moeten we zorgen voor meer veelkleurige ontmoetingskansen.

De kernvraag is niet zozeer de vraag naar schuld, maar vooral naar verantwoordelijkheid. De politiek van de Vlaamse Regering wijst niemand met de vinger, welke ook zijn of haar religieuze, levensbeschouwelijke of politieke overtuiging is. Het is wel onze

gezamenlijke verantwoordelijkheid om de oorzaken van het zinloze geweld, dat we nooit volledig zullen kunnen uitsluiten, zoveel mogelijk weg te nemen. Meer dan ooit moeten de overheid en de hele samenleving beseffen dat samenleven een werkwoord is. De feiten van de afgelopen weken bewijzen dat er heel wat werk is in Vlaanderen. De Vlaamse Regering wil daarin de leidende partner zijn. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord?
(*Neen*)

Het debat is gesloten.

ACTUALITEITSMOTIES

De voorzitter: Door de heren Stassen, Glorieux, Tavernier, Daems en mevrouw Dua werd tot besluit van dit actualiteitsdebat een actualiteitsmotie ingediend. Ze zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Door de heer Dewinter en door de heer Caluwé werden tot besluit van dit actualiteitsdebat actualiteitsmoties aangekondigd. Ze moeten uiterlijk om 14.30 uur zijn ingediend.

Het Parlement zal zich daarover om 16 uur uitspreken.

Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vanmorgen.

We komen om 14.30 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 12.46 uur.*
